

**Frederik Roelens,
Archeologie**

Titel:

Waregem – verkaveling Jan Bouckaertstraat. Resultaten archeologische prospectie zonder ingreep in de bodem (bureauonderzoek en landschappelijk bodemonderzoek)

DEEL 2: Verslag van Resultaten

Project

Verkaveling van elf loten
Jan Bouckaertstraat te Waregem

Opdrachtgever

Bouwondernemingen Feys
Waalstraat 229, 9870 Zulte

Uitvoerder(s)

Frederik Roelens

© 2017 – Frederik Roelens

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt worden onder enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie, zonder toestemming van Frederik Roelens.

De ontwerpplannen blijven de intellectuele eigendom van landmeter Pol Hautekiet bvba

Inhoud

DEEL 1: BUREAUONDERZOEK

I. Beschrijvend gedeelte

1. Administratieve gegevens
2. Aanleiding
3. Archeologische voorkennis
4. Onderzoeksopdracht
 - 4.1 Vraagstelling m.b.t. het onderzochte gebied
 - 4.2 Randvoorwaarden
 - 4.3 Beschrijving van de geplande werken en bodemingrepen
5. Beschrijving van de werkwijze en strategie van het vooronderzoek

II. Beoordeling

1. Fysisch-geografische situering
2. Historisch-cartografische situering
 - 2.1 algemene situering: Waregem
 - 2.2 historische situering van het plangebied
3. Archeologische voorkennis
4. Gaafheid van het terrein: verstoringen

DEEL 2: LANDSCHAPPELIJK BODEMONDERZOEK

I. Beschrijvend gedeelte

1. Administratieve gegevens
2. Aanleiding
3. Onderzoeksopdracht
4. Werkwijze en strategie

II. Beoordeling

1. Beschrijving van de aardkundige opbouw van het plangebied
2. Gaafheid van het terrein
3. Besluit

DEEL 3: ALGEMEEN BESLUIT

1. Antwoord op de onderzoeksvragen
2. Afweging noodzaak verder onderzoek
 - 2.1 Inschatting potentieel tot kennisvermeerdering
 - 2.2 Kader exploitatie potentieel tot kennisvermeerdering
3. Samenvatting
 - 3.1 Samenvatting voor een gespecialiseerd publiek
 - 3.2 Samenvatting voor een niet-gespecialiseerd publiek
- 4 Bibliografie
- 5 Bijlagen

Deel 1: Bureauonderzoek

1. Administratieve gegevens:

Projectcode bureauonderzoek:	2017 J186
Naam aanvrager:	Frederik Roelens
Erkennings nummer:	OE/ERK/Archeoloog/2017/00165
Naam site:	Waregem-Jan Bouckaertstraat; WA17JB

Opdrachtgever: Bvba Feys-Viaene, Waalstraat 229, B-9870 Zulte

Uitvoerder: Frederik Roelens

Auteur: Frederik Roelens

Bounding box: (ZW) 84289,4m- 176069,7m ; (ZO) 84318,49m – 176042,5m; (NO) 84393,23m – 176183,05m; (NW) 84298,99m – 176201,57m

Wetenschappelijke begeleiding: Philippe Despriet (Archeologie Zuid-West-Vlaanderen)

Bewaring en beheer van de geregistreerde data, vondsten en stalen: Onroerend erfgoeddepot De Pakhuizen, Komvest 45, 8000 Brugge

Locatie/vindplaats: West-Vlaanderen, B-8790 Waregem, Jan Bouckaertstraat zn

Naam site: Waregem, Jan Bouckaertstraat; afkorting: WA17JB

Kadaster: Waregem, Afdeling 2, sectie A, percelen 15r3, 42b, 43s en 12f (zie Plan 2)

Periode: oktober-november 2017

Versie: bureauonderzoek

Onderzoeksopdracht: impactanalyse van een geplande verkaveling op het potentieel archeologisch bodemarchief

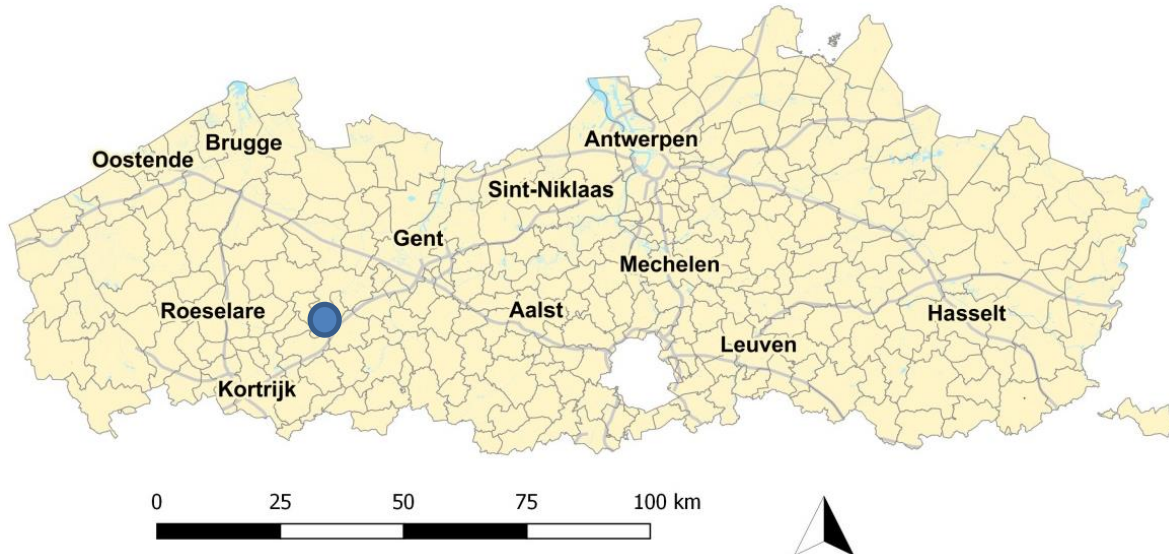
Archeologische verwachting: zeer lage verwachting

Aanleiding van het onderzoek: verstoring van de bodem door realisatie verkaveling van 11 loten

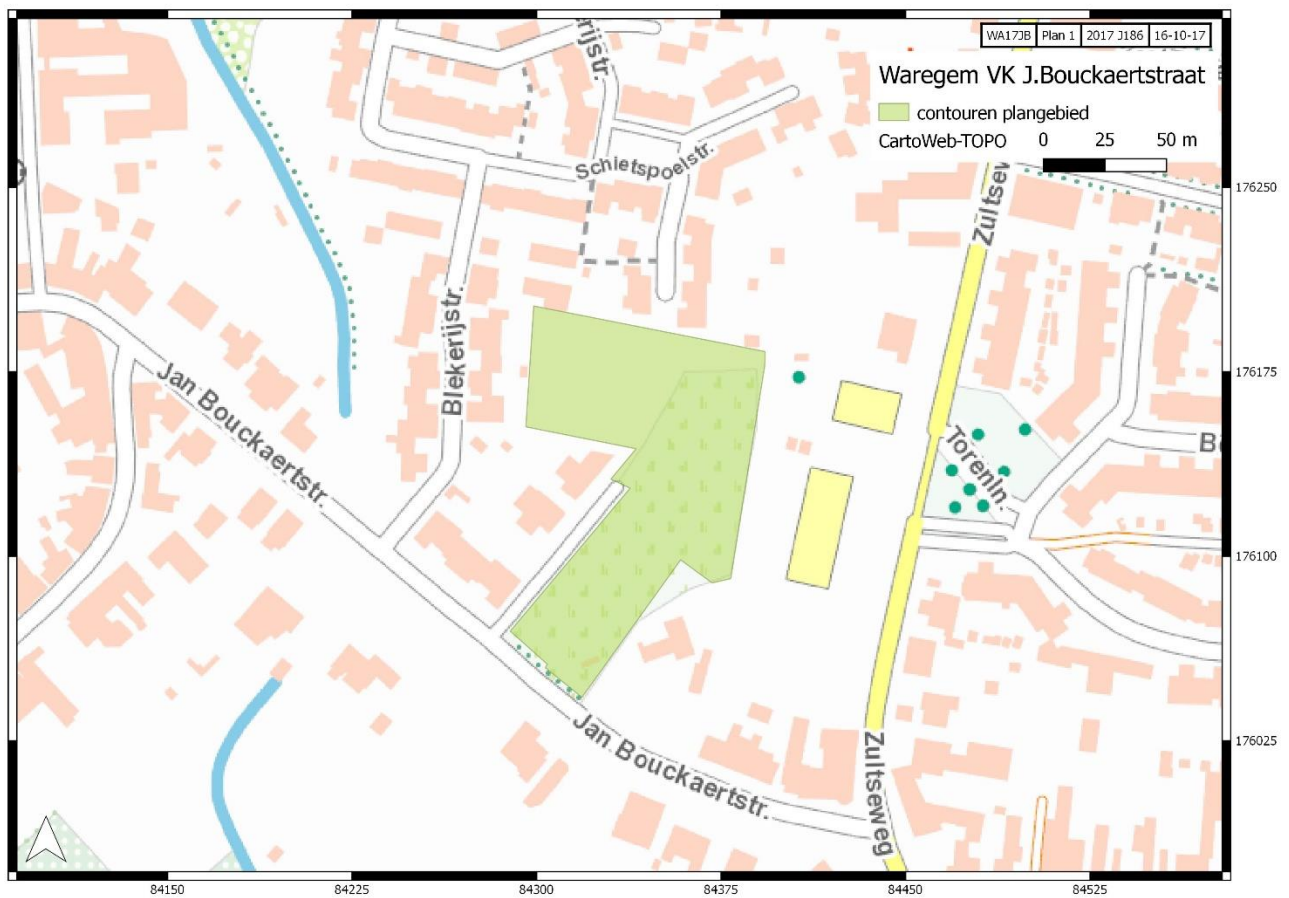
Situering van het projectgebied:

Het plangebied dat voorwerp is van dit bureauonderzoek grenst aan de Jan Bouckaertstraat te Waregem. Ten noorden bevindt zich de Schietspoelstraat, ten oosten de Zultseweg. Circa 150m ten westen bevindt zich de (gedeeltelijk overwelfde) Gaverbeek (Plan 1).

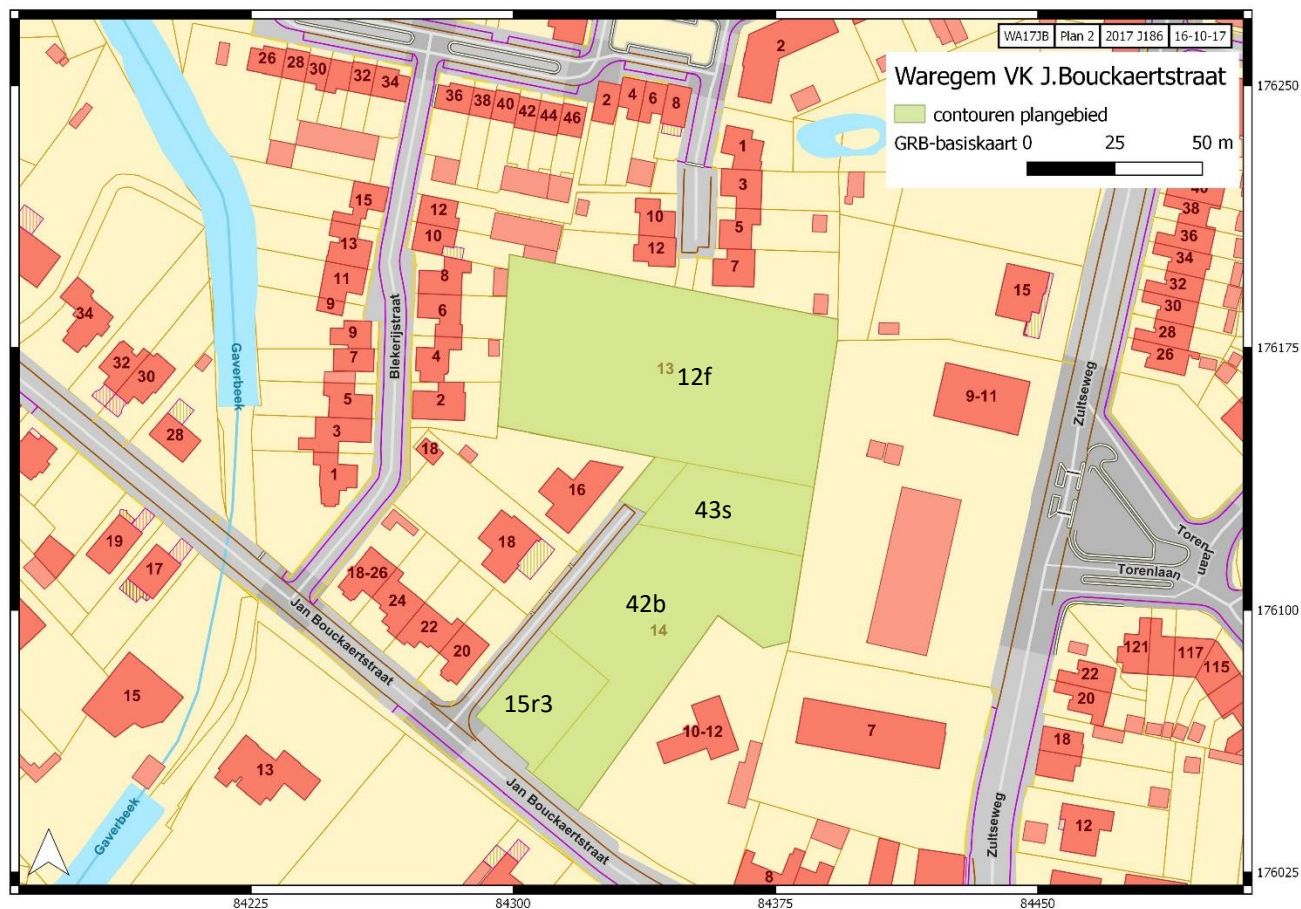
Op het gewestplan (Plan 3 in bijlage) ligt het plangebied in een zone met als hoofdbestemming woongebied. Het terrein meet ongeveer 9000 m².

Figuur 1: Het projectgebied gesitueerd t.o.v. Vlaanderen.

Plan 1: Het projectgebied weergegeven op de topografische kaart (groene polygoon).

Plan 2: Het projectgebied (groene polygoon) weergegeven op het GRB met aanduiding van de kadastrale gegevens.

2. Aanleiding

Deze archeologienota kadert in een geplande verkavelingsvergunning. De bouwheer, Feys bvba, plant om een verkaveling van 11 loten te bouwen op de onbebouwde percelen gelegen tussen de Jan Bouckaerstraat en de Schietspoelstraat te Waregem. Bij de realisatie van deze verkaveling zijn meerdere bodemingrepen gepland.

Het projectgebied bevindt zich niet in een vastgestelde archeologische zone, een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt of een beschermde archeologische site. De totale perceelsoppervlakte is echter groter dan 3.000 m², waardoor de drempelwaarden opgenomen in het Onroerenderfgoeddecreet overschreden worden. Hierdoor is een archeologisch vooronderzoek verplicht. Op deze basis wordt een archeologienota zonder ingreep in de bodem opgesteld.

De opmaak van deze nota gebeurt conform de *Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen 2.0* (2017) en de door het Agentschap Onroerend Erfgoed verspreide bijkomende richtlijnen i.v.m. het opstellen van archeologienota's.

3. Archeologische voorkennis

Binnen het projectgebied zijn geen archeologische sites gekend of eerdere waarnemingen gedaan. In de ruime omgeving komen slechts een beperkt aantal CAI-items voor. Voor een meer uitgebreide archeologische situering en bespreking, wordt verwezen naar het bewuste hoofdstuk (*II.3 archeologische situering*)

4. Onderzoeksopdracht

4.1 Vraagstelling m.b.t. het onderzochte gebied

De bedoeling van dit bureauonderzoek is om tot een waardering van het archeologisch potentieel binnen het projectgebied te komen. Op basis van verscheidene bronnen, zoals de nog aanwezige erfgoedwaarden, de landschapshistoriek, de topografie, de geomorfologie, het bodemgebruik, de vegetatie en de historische ingrepen wordt getracht hierover een uitspraak te doen.

Hierbij kunnen volgende onderzoeksvragen gesteld worden:

- Wat is de landschapshistoriek van het terrein?
- Speelde het terrein een belangrijke rol in de ontwikkeling van Waregem?
- Welke impact hebben de voorziene werken op de bodem?
 - >Als in geschreven of cartografische bronnen sprake is van één of meerdere sites wordt er een antwoord gezocht op volgende vragen:
 - Wat zijn de karakteristieken van deze site(s)?
 - Wat is de bewaringstoestand van deze site(s)?
 - Hoe verhoudt deze site zich tot het landschap?
 - Wat is de waarde van deze site(s)?
 - >Als er geen site of sites op deze terreinen gekend zijn dan wordt een antwoord gezocht op volgende vragen:
 - Is de bodemopbouw intact , gedeeltelijk of volledig verstoord?
 - Wat betekent dit voor het archeologisch potentieel van het terrein?

4.2 Randvoorwaarden

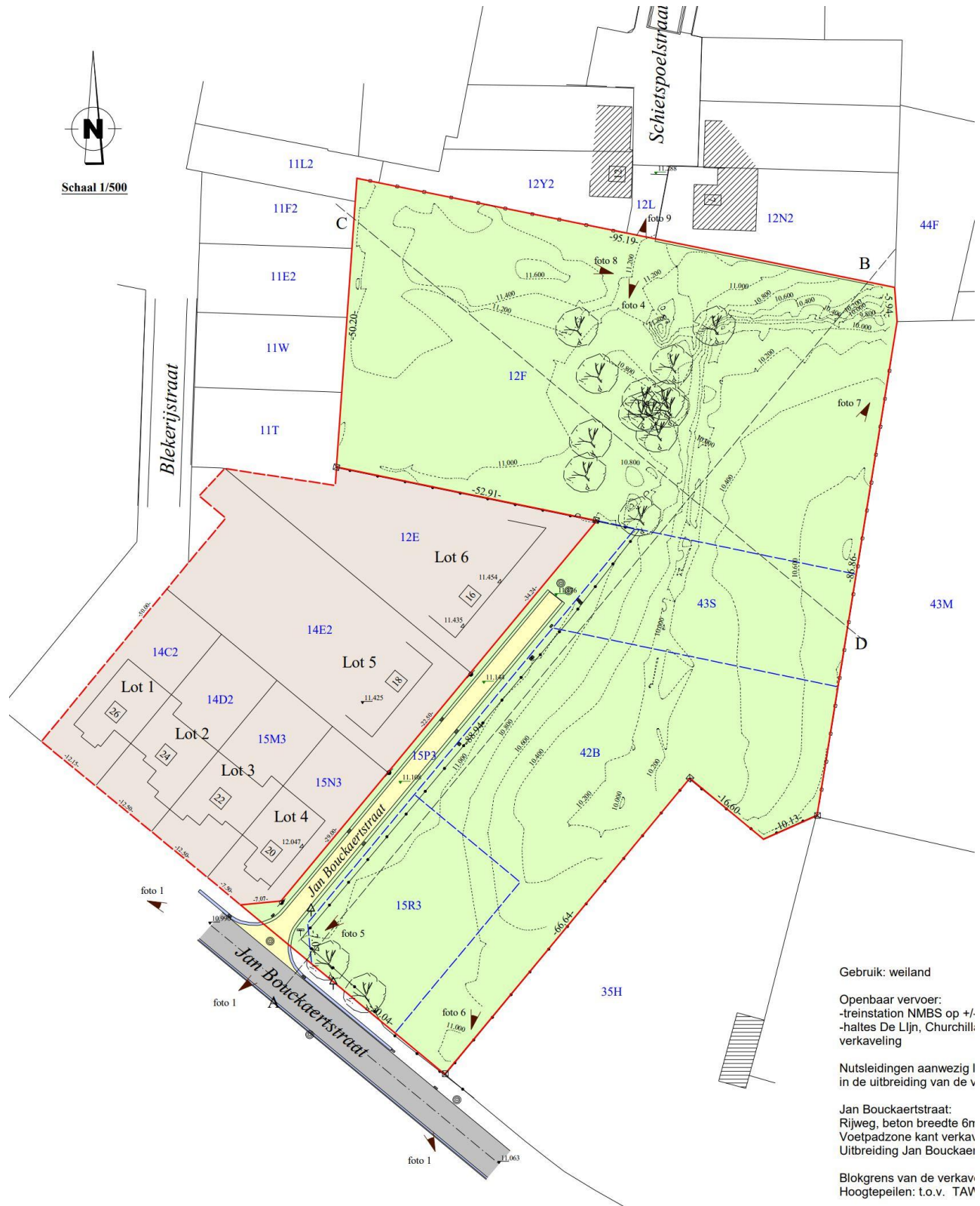
N.v.t.

4.3 Beschrijving van de geplande werken en bodemingrepen

Hieronder worden de belangrijkste werken en bodemingrepen besproken. De volledige plannen (Bestaande Toestand en Ontworpen Toestand) bevinden zich eveneens in hoge resolutie in bijlage.

De geplande werken waarvoor een verkavelingsvergunning zal worden ingediend, omvatten in hoofdzaak:

- Het opsplitsen van het plangebied in 11 loten. De loten variëren in grootte tussen de 200 en de 1300 m² en zullen in de toekomst bebouwd worden met koppelwoningen en/of alleenstaande woningen (figuur 3). Elke woning wordt voorzien van een carport of garage en een autostaanplaats die aansluit op de openbare weg.
- Voor de ontsluiting van de verkaveling worden de bestaande wegenissen Jan Bouckaertstraat en Schietspoelstraat met elkaar verbonden. Ter hoogte van perceel 12F wordt een keerpunt voor wagens voorzien. De doorsteek naar de Schietspoelstraat is enkel gericht op niet-gemotoriseerd verkeer (figuur 3).
- Het wegwerken van de uitgesproken niveauverschillen op het plangebied (zie hoogtelijnen op figuur 2: bestaande toestand en Plan 16b: DHM). Op heden zijn hier nog geen exacte gegevens voorhanden, maar naar analogie met alle omliggende verkavelingen/bebouwing, wordt het terrein wellicht naar circa +11m TAW gebracht (Het niveau van de Jan Bouckaertstraat bedraagt +11,1m TAW). In de praktijk vertaalt dit zich logischerwijs in het ophogen van de laaggelegen, drassige delen en het beperkt afgraven van het westen van perceel 12F.

Figuur 2: Bestaande toestand van het plangebied (groene polygoon) met aanduiding van de hoogtelijnen (bron: landmeter Pol Hautekiet bvba)

Figuur 3: Ontworpen toestand van het plangebied (groene polygoon) met aanduiding van de geplande loten (roze) en de nieuwe wegenis (geel) (bron: landmeter Pol Hautekiet bvba)

5. Beschrijving van de werkwijze en strategie van het vooronderzoek

Deze archeologienota bestaat in eerste instantie uit een bureaustudie (vooronderzoek zonder ingreep in de bodem). Hierin is de aard van de werken afgewogen ten opzichte van de beschikbare kennis van het projectgebied op landschappelijk, bodemkundig, historisch-cartografisch en archeologisch vlak om zo een onderbouwde inschatting te kunnen maken van het archeologisch potentieel van het projectgebied.

Het bureauonderzoek werd uitgevoerd door een erkend archeoloog. De nota werd opgemaakt op een PC met Office-software. Het bijhorend kaartmateriaal werd aangemaakt in een GIS-omgeving (QGis). In dit softwarepakket werden de digitale ontwerpplannen ingeladen en geprojecteerd ten opzichte van de WMS-lagen en/of de shapefiles die ter beschikking gesteld worden door de Vlaamse overheid via www.geopunt.be, www.dov.vlaanderen.be, geo.onroerenderfgoed.be en de website van de Centrale Archeologische Inventaris (CAI).

Aansluitend werd contact opgenomen met de stichting Archeologie Zuid-West-Vlaanderen voor bijkomend advies van regiospecialisten (de heer Philippe Despriet).

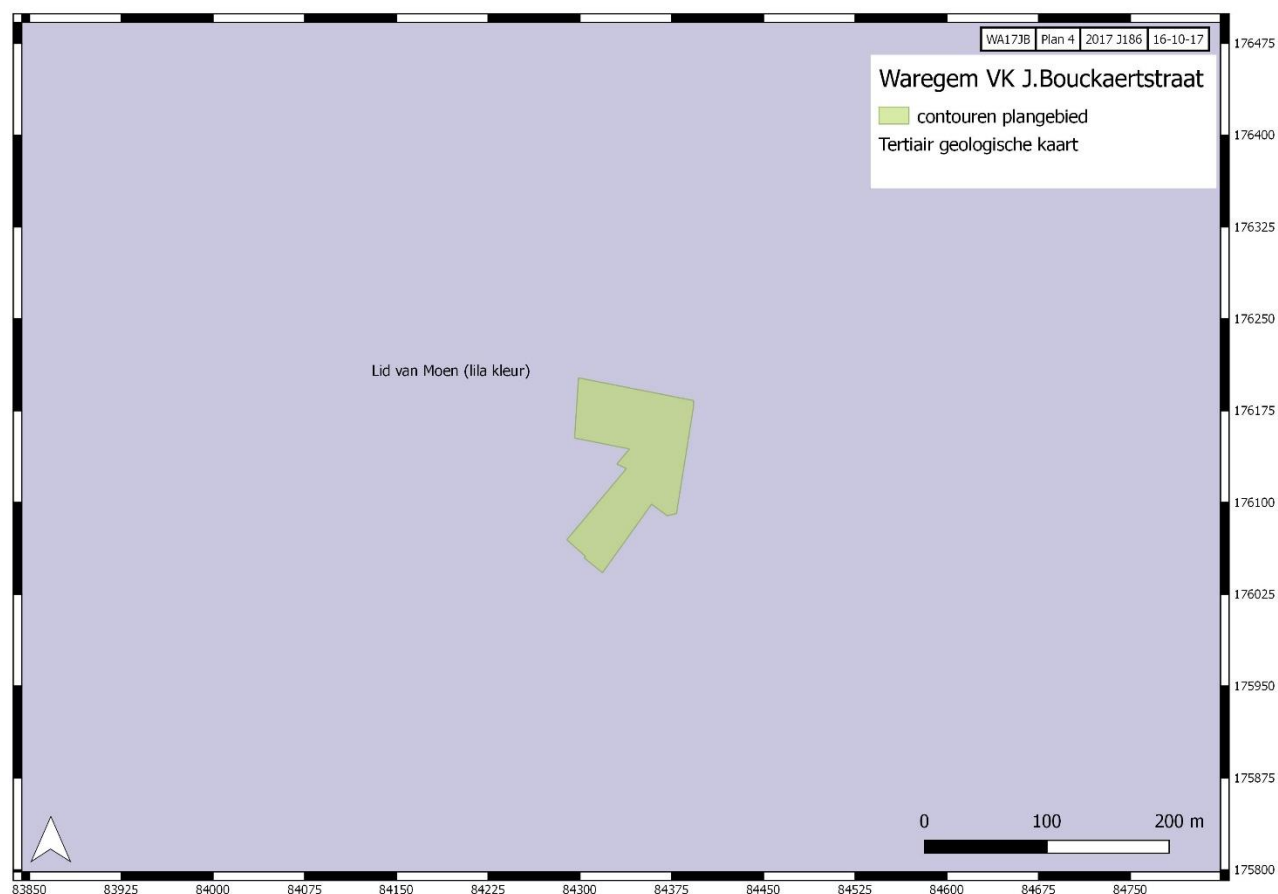
Op donderdag 2 november werd een terreinbezoek uitgevoerd. Een archeologische prospectie is niet mogelijk op grasland.

Tijdens het terreinbezoek werden zes landschappelijke boringen uitgevoerd. De resultaten van dit landschappelijk booronderzoek werden meegenomen in de eindafweging in deze archeologienota.

II. Beoordeling

Het doel van dit hoofdstuk is om een beoordeling te maken van het projectterrein op basis van gekende landschappelijke, historische, cartografische en archeologische informatie. Vervolgens wordt gekeken in welke mate het terrein nog voldoende intact is.

1 Fysisch-geografische situering

Plan 4: het projectgebied op de tertiair geologische kaart (groene polygoon)

Het plangebied is gelegen in de zandleemstreek. Deze vormt de overgang van de zandige associaties in het noorden van Vlaanderen en de lemige associaties in het zuiden. De streek wordt gekenmerkt door een golvend reliëf met niveauverschillen tot 30 m. De zandleemstreek bestaat uit een discontinue strook met wisselende breedte: het gebied is breed in het centrum en het zuiden van de provincie West-Vlaanderen. In geomorfologisch opzicht is het plangebied gelegen in de vallei van de rivier de Leie. De vallei van de Leie vormt een uitloper van de Vlaamse Vallei, een depressie die door fluviale processen is uitgeschuurd vanaf het Midden-Cromerien en in de loop van het Weichselien opgevuld is geraakt. In het Laat-Pleistoceen (130.000-11.650 BP) werd de Vlaamse Vallei in haar definitieve vorm uitgeschuurd. Het diepste punt van deze uitschuring werd bereikt op de overgang van het Eemien (130.000-117.000 BP) naar het Weichselien (117.000 BP-11.650 BP). In deze periode waren de Leie en de Schelde meanderende rivieren met een sterk veranderende

loop. In de Leievallei werd toen een zeer brede vlakte uitgeschuurd, die breder was dan de vallei van de Schelde. In het Weichselien werd het klimaat kouder en verkregen de rivieren als gevolg hiervan een vlechtend geulenpatroon. Tijdens de lente werd door het smeltwater zand en leem afgezet over de ganse breedte van de vallei. Tijdens de daaropvolgende zomer nam het debiet af en trok het water zich terug naar het hoofdstroomgebied. In de actieve geulen werd nog steeds zand afgezet, terwijl in de depressies in de valleivlakte leem sedimenteerde. Tijdens het Laatglaciaal (de laatste fase van het Weichselien, 14.640-11.650 BP) en in het Holoceen (11.650 BP tot nu) verbeterde het klimaat opnieuw en verkreeg de Leie opnieuw een meanderend patroon. In deze periode heeft zij zich als een *underfit river* ingesneden in de brede vallei. Meanderende rivieren ontwikkelden verschillende rivierafzettingen (i.e. beddingafzettingen, oeverafzettingen en komafzettingen). Beddingafzettingen betreffen alle afzettingen binnen de beddinggordel, die in de watervoerende rivierbedding worden afgezet, zoals het zand, afgezet in de binnenbocht van de rivier. Langs de geulen worden oeverafzettingen afgezet, die voornamelijk bestaan uit fijn zand, zavel en sterk zandige klei. Deze ontstaan wanneer bij hoge afvoer van water de rivier buiten zijn bedding treedt. Hierbij neemt de stroomsnelheid snel af, waardoor het zwaardere sediment (zand, zavel en sterk zandige klei) direct naast de bedding wordt afgezet. De zich zo vormende oeverwallen worden in de loop der tijd steeds hoger. Hierdoor neemt de overstromingsfrequentie af. Het lichtere sediment, de zware klei, wordt verder van de bedding afgezet in lager gelegen delen. Deze afzettingen worden komafzettingen genoemd. Vanaf 1965 werd de Leie rechtgetrokken in het kader van een grootschalig moderniseringsprogramma dat de waterafvoer moest verbeteren en de rivier bevaarbaar maken voor grotere schepen. Hierbij werd de rivier in verregaande mate rechtgetrokken, waarbij dijken werden aangelegd, oevers verstevigd en oude meanders afgesneden. Als gevolg hiervan werd het historische landschapspatroon deels weggevaagd en werden veel van de oorspronkelijke gras- en meerslanden opgehoogd voor landbouw, industrie en bewoning (naar Cornelis, 2016, p.15-17)

Tertiair geologisch behoort de omgeving van het projectgebied tot de Formatie van Kortrijk (Ko). Deze wordt omschreven als een doorgaans kleilig facies met weinig macrofossielen. De Formatie van Kortrijk wordt opgesplitst in verschillende leden: Mont-Héribu, Orchies, Moen en Aalbeke (Laga, 2001). Op basis van de Databank Ondergrond Vlaanderen wordt binnen het plangebied het tertiair substraat gevormd door het lid van Moen (Plan 4). Het Lid van Moen (KoMo) vormt een heterogene siltige tot zandige afzetting afhankelijk van de lokalisatie.

Op de quartair geologische kaart 1/200.000 (Plan 5) valt het plangebied in de groen gearceerde zone met legendecategorie type 3a. Er zijn Holocene of Tardiglaciale fluviatiele afzettingen (a) bovenop de Pleistocene sequentie (3) vastgesteld.

Plan 5: het projectgebied op de Quartair geologische kaart (rode polygoon)(bron: DOV)

3a		
FH		
ELPw en/of HQ	*	
FLPw	◇	

* De karteereenheid is mogelijk afwezig.
 ◇ De karteereenheid ontbreekt mogelijk in sommige delen van de beekvalleien buiten de Vlaamse Vallei en haar uitlopers.

FH Fluviatiele afzettingen (organochemisch en perimarien inclus), afzettingen van het Holocene en mogelijk Tardiglaciaal (Laat-Weichseliaan).

ELPw Eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holocene; zand tot zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen; silt (loess) in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen.

HQ Hellingsafzettingen van het Quartair.

FLPw Fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen).

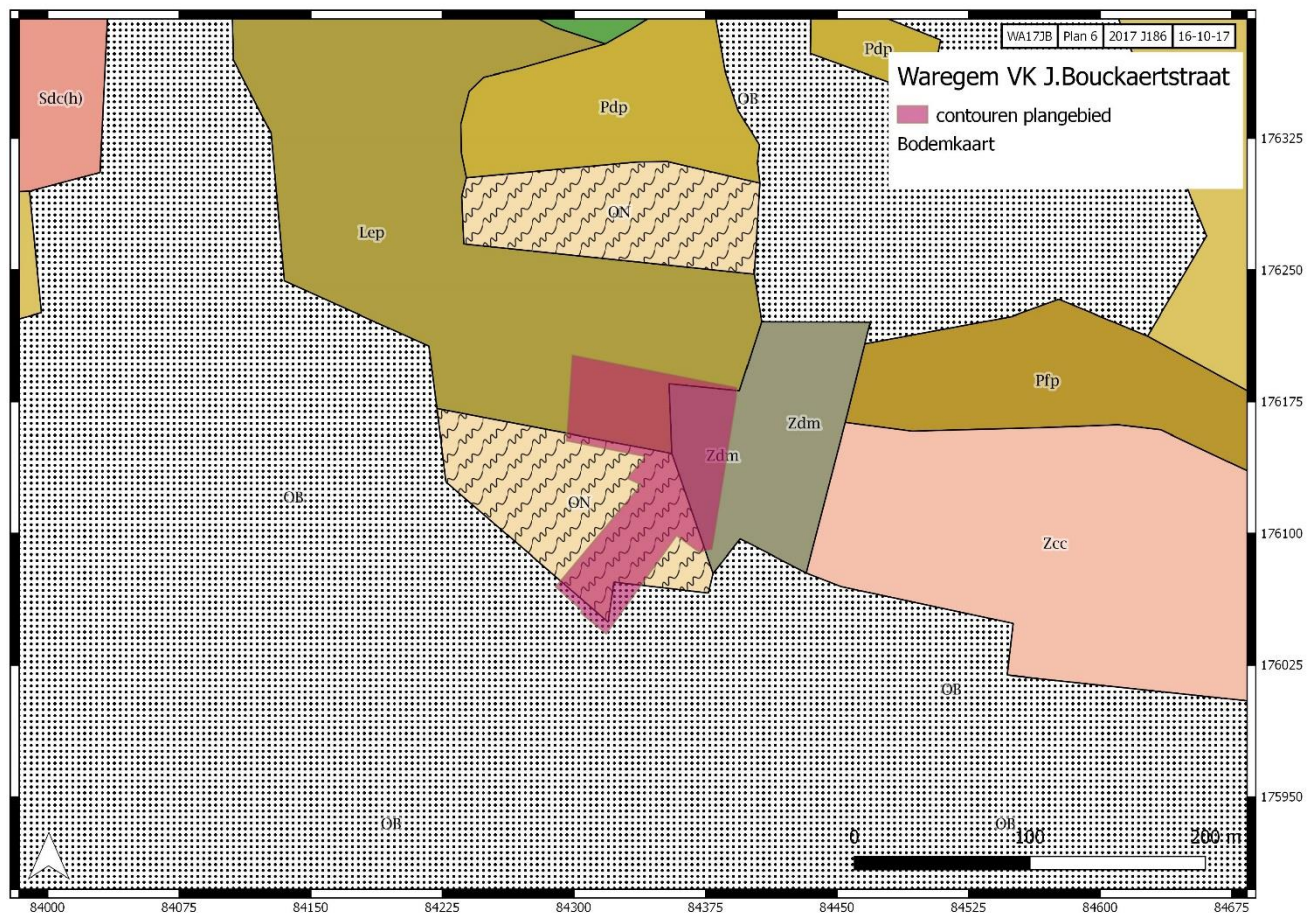
Op de bodemkaart (Plan 6) is de bodem in de zuidelijke helft van plangebied gekarteerd als **ON** (opgehoogde gronden). Het noordwestelijke deel valt binnen de kernserie **Lep** (sterk gleyige gronden op zandleem met reductiehorizont zonder profielontwikkeling), de noordoostelijke hoek is een zone gekarteerd als **Zdm** (matig natte zandgronden met diepe antropogene humus A horizont).

ON: staat voor opgehoogde gronden. Hoewel er geen exacte richtlijnen bestaan voor de dikte van dit ophogingspakket (persoonlijke commentaar, Roger Langohr, bodemkunde-expert), mag ervan uitgegaan worden dat dergelijke terreinen topografisch aanzienlijk zullen verschillen van de omringende velden en akkers. Bodemkundige Jari Hinsch-Mikkelsen wijst op de aanwezigheid van exogeen materiaal en resten van puin/bouwafval in dergelijke pakketten.

Lep: Deze hydromorfe alluviale bodem is veel te nat en soms kortstondig geïnundeerd in de winter; vochtig in de zomer. De kleur is overwegend grijs met talrijke roestvlekken; dieper dan 80 cm wordt blauwgrijs reductiemateriaal aangetroffen. De bodems zijn geschikt voor weiland; na drainage zijn het matig goede akkerlandgronden.

Zdm: De humeuze bovengrond is donkergrijs in de bouwvoor en wordt iets lichter in kleur en wat bruiner tot 60 cm. Roestverschijnselen komen voor vanaf ongeveer 50 cm. Onder het plaggendeak wordt meestal een Podzol aangetroffen. Het zijn vrij natte gronden in de winter maar met een gunstige waterhuishouding in de zomer; slechts bij lange droogteperiodes treedt watergebrek op. De bodems worden hoofdzakelijk als akkerland gebruikt. Ze zijn geschikt voor alle teelten van de zandgronden, alsook voor weiland.

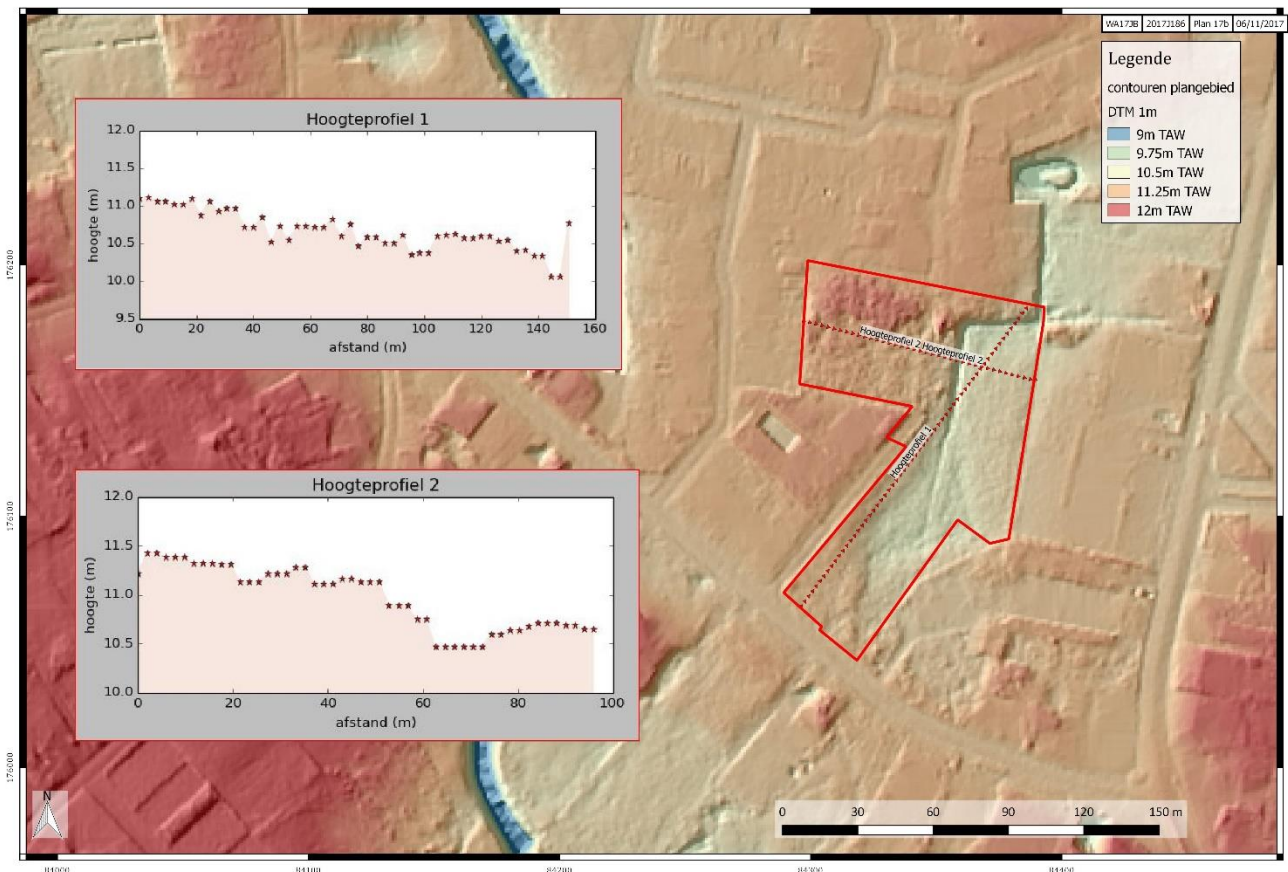
In de omgeving van het plangebied zijn delen gekarteerd als OB (bebouwde zone), Pfp (zeer natte gronden op licht zandleem zonder profielontwikkeling) en Zcc (matig droge zandgronden met verbrokkelde textuur B horizont) (Sys en Van Ranst, 2000, p.74, p.97).

Op de potentiële bodemerosiekaart is de erosiegevoeligheid van het terrein niet gekarteerd. In de ruimere omgeving zijn er wel een aantal percelen die verwaarloosbaar tot zeer weinig erosiegevoelig zijn (groene en gele kleur)(Plan 16 in bijlage).

Het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, levert zeer interessante informatie op over het projectgebied. Het terreinprofiel wordt gekenmerkt door uitgesproken hoogteverschillen (tussen de +10 en +12 meter TAW) op geringe afstand. Het noordoostelijk deel van het plangebied is vrij laaggelegen (groene kleur in de legende) en min of meer komvormig, terwijl het zuidelijke deel, de grenszone in het zuidwesten en vooral de noordwestelijke zone veel hogere TAW-waarden kennen (oranje tot rode kleur). Dit uitgesproken verschil is duidelijk af te lezen in de bijhorende hoogteprofielen.

Bij het vergelijken van dit plan met de bodemkaart (Plan 6) zijn een aantal gelijkenissen en een aantal verschillen op te merken. De hogergelegen delen in het zuiden van het plangebied corresponderen duidelijk met de zone die gekarteerd is als opgehoogde gronden (ON). Het noordwestelijke deel lijkt echter niet op basis van de hoge TAW-waarden (donkerrode kleur) op de DTM niet op laaggelegen, alluviale gronden. Wellicht is dit deel van het plangebied tussen de opmaak van de bodemkaart (jaren 1950-1970) en heden ook opgehoogd?

Plan 16b: het projectgebied weergegeven op het DTM, 1M (rode polygoon), met aanduiding van de twee hoogteproufien.

2. Historisch-cartografische situering

2.1 Algemeen: Waregem

Het plangebied bevindt zich op het huidige grondgebied Waregem.

De vroegste vermelding van Waregem dateert van 826, *Waro-inghaheim*. Waro zou een persoonsnaam zijn en inga en heem zou woonplaats betekenen. Samengevoegd betekent deze toponiem 'de woonplaats van de clan/lieden van Waro'. Vermoedelijk verwijst de toponiem naar de aanwezigheid van een Frankische nederzetting in de regio (Vandeputte, 2007). In 11e eeuw komt dan de naam *Waringim* voor. Vanaf 1080 is er sprake van de naam *Warengem* die in 1348 evolueerde tot *Wareghem*. Vanaf 1906 heeft de stad de hedendaagse schrijfwijze van Waregem gekregen.

Slechts kleine concentraties uit de steentijd doen, voor de oudste periodes, menselijke aanwezigheid vermoeden in de regio. Er zijn eveneens op enkele locaties, voornamelijk ten zuiden van Waregem, archeologische sporen uit de metaaltijden en de Romeinse tijd geattesteerd. Uit deze laatste periode zou een weg de Gaverbeek hebben overgestoken ter hoogte van Biest en zouden de akkers op de kouterruggen door hen in cultuur gebracht zijn. Deze landschappelijke locaties werd in de 5e-6e eeuw bevolkt door Frankische inwijkelingen waarbij hofsteden zijn ontstaan die later uitgroeiden tot domeinen en heerlijkheden. Het goed "Te Caysele" (Caseelstraat) zou van Frankische oorsprong zijn en bijgevolg één van de oudste sites van Waregem. Ter hoogte van de huidige stad zou in de middeleeuwen het *Forestum Methela*, een koninklijk jachtgebied, zich uitstrekken (Onroerend erfgoed, 2017)

In de 9e eeuw, na de inval van de Noormannen en de verzwakking van het Laat-Karolingisch rijk, zou Boudewijn II (863-918) het jachtgebied en omstreken hebben aangeslagen. Onder Arnolf I de Grote (918-965) werd het woud en de omliggende gronden aan de Sint-Pietersabdij van Gent geschonken. In die periode bestond Waregem voor een groot deel uit overstromingsgebied rond de Vijvebeek (latere Gaverbeek) of tot heide gedegenereerd bosgebied. Tijdens de hervorming van het Graafschap Vlaanderen (onder koning Filips I) behoorde Waregem tot de kasselrij Kortrijk. (Onroerend erfgoed, 2017)

In de 13e eeuw waren de gronden rond Waregem niet alleen eigendom van de Sint-Pietersabdij, maar ook de Sint-Baafsabdij van Gent bezat heel wat gronden. De heren van Dendermonde vergaarden macht waardoor ze zich het grondgebied rond Waregem toe-eigenden (Figuur 21). Het dorpscentrum werd daarbij geschonken aan de Onze-Lieve-Vrouwekapittel van Doornik. Ook Waregem leed onder de opstand tegen Maximiliaan en de kerk werd ernstig beschadigd. De toren werd aan het begin van de 16e eeuw heropgebouwd uit Balegemse steen. Het opkomende protestantisme, de Beeldenstorm en de reactie van de katholieke Spaanse vorsten in de tweede helft van de 16e eeuw leidden tot algehele ontvolking van de streek, de verwoesting van talrijke hofsteden en de kerk van Waregem en het onbewerkt laten van de landbouwgronden. Het 15e eeuwse kasteel van Nieuwenhove raakte tenslotte in verval en werd tussen 1620 en 1630 vernieuwd (Onroerend erfgoed, 2017).

In de 18e eeuw kwam het kasteel in eigendom van de graaf van Canteleux, heer van Nieuwenhove en Boschhaegen. In 1635 werd een poging ondernomen om een Waregemse markt te organiseren, maar slechts in 1784 verkreeg Waregem, van keizer Jozef II, een octrooi voor het oprichten van een wekelijkse zaterdagmarkt voor lijnwaad, vlas, werkgaren, boter, eieren en lijnzaad. Vanaf 1785 neemt de linnenhandel en vlasspinnerij in Waregem een hoge vlucht. Een decennium later werd een deel van het kerkhof ingepalmd en bij het

marktplaats toegevoegd. Zo ontstond de ruimte om twee maal per jaar een beestenmarkt te organiseren. Vanaf 1792 wonnen de Fransen aan macht tot in 1794 ons land bij Frankrijk werd ingelijfd en was het startsein gegeven voor het plunderen van onze gewesten waarbij wereldlijke en geestelijke bezittingen naar Parijs werden gebracht. West-Vlaanderen werd omgedoopt tot *Département de la Lys*. (Onroerend erfgoed, 2017).

Daar waar in de 18e eeuw Waregem uit een centraal gelegen kerk met uitwaaiende straten en aaneengesloten rijwoningen bestond, breidde de transportinfrastructuur zich in de 19e eeuw uit tot de aanleg van de spoorwegverbinding tussen Kortrijk en Gent (1839). Drie decennia later breidde het spoornet zich verder uit met de spoorlijn Anzegem-Ingelmunster-Tielt aangelegd als tussenschakel tussen de lijn Brussel-Kortrijk, Gent-Kortrijk en Gent-Deinze-Lichtervelde. De "Waregemse koerse" kende eveneens zijn oorsprong in de 19de eeuw en groeide uit tot een jaarlijkse hoogmis en dit tot op vandaag.

Tijdens WO I werd Waregem grotendeels verwoest tijdens de bevrijding tussen 23 oktober en 3 november 1918. Na de Wereldoorlog ontstond een woningtekort dat door WO II zelfs nog toenam. In de 20e eeuw kanaliseerde de economische activiteit zich niet langer meer rond de spoorwegen, maar langs de E17. (Onroerend erfgoed, 2017).

2.2 Historische situering van het projectgebied

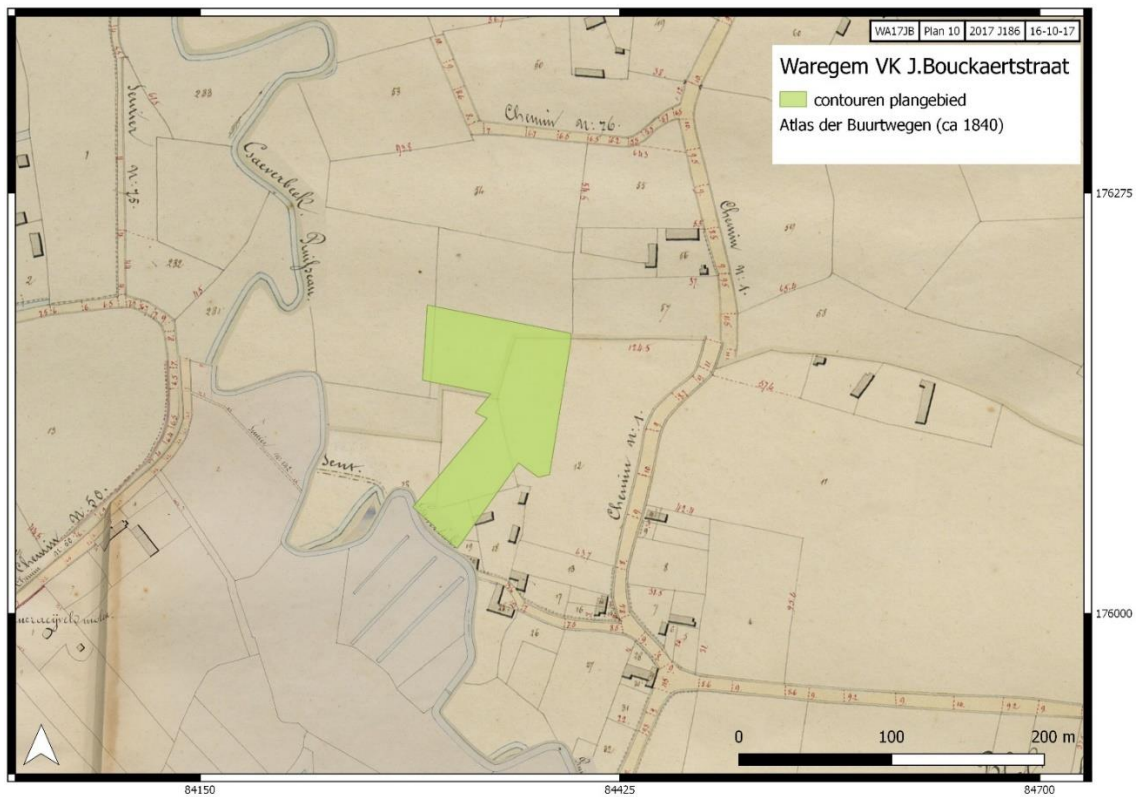
Vanaf de 18de eeuw zijn er historische kaarten van het gebied voorhanden, die toelaten om de evolutie van het plangebied te duiden.

De Frickx-kaart (Plan 8 in bijlage) is niet voldoende gedetailleerd om onderbouwde uitspraken te doen met betrekking tot het projectgebied.

Op de Ferrariskaart (Plan 9) wordt het projectgebied weergegeven ten oosten van een meanderende Gaverbeek. Het zuidelijke en het noordwestelijke deel lijkt deel uit te maken van het meersengebied rondom de Gaverbeek. Het noordelijke/noordoostelijke deel lijkt te behoren tot één perceel akkerland. Ca. 150 meter ten oosten loopt een wegtracé dat aan weerszijden geflankeerd wordt door een bomenrij, te identificeren met de Zultseweg. De bewoning concentreert zich langsheen deze baan. Ten zuidoosten van het plangebied bevindt zich een niet-nader gekende hoeve bestaande uit drie losse bestanddelen. Met de quasi topografische kaart van Vandermaelen (Plan 11 in bijlage), de Atlas der Buurtwegen (Plan 10) en de kadasterkaart van Popp (Plan 12) maken wij de overstap naar de 19de eeuw. In essentie verandert het landelijke karakter van het plangebied zoals aangeduid op de 18de-eeuwse kaarten niet. De Gaverbeek bevindt zich nog steeds zeer dichtbij de rand van het plangebied. Vanaf de Zultseweg takt een wegtracé af (*sentier*), dat wellicht te identificeren is met het eerste deel van de Jan Bouckaertstraat. Deze weg loopt nog niet door tot de zuidgrens van het plangebied. Een vergelijking van deze kaarten toont geen grootschalige wijziging aan het landschap. Meer zelfs, de vorm van de percelen lijkt ongewijzigd.

Plan 9: detail uit de Kabinetskaart van 1777 met aanduiding van het plangebied (groene polygoon)

Plan 10: detail uit de Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het plangebied (groene polygoon)

Ergens in de loop van de 20ste eeuw wordt het bodemgebruik op het terrein op enkele plaatsen gewijzigd. Op de orthofotomozaïek van 1971 (Plan 13) zijn twee wijzigingen waar te nemen. In de meest zuidoostelijke punt lijkt er bebouwing te staan. Het is door de lage resolutie niet duidelijk of het om een woonhuis of eerder om een boerderijgebouw (schuur/stal) gaat. In de noordoostelijke punt van het plangebied staan een rij bomen en/of hagen in een vierkante opstelling. Het geheel is erg onduidelijk. In de onmiddellijke omgeving is erg veel bebouwd. Rondom en in het plangebied zijn de resterende graslanden waar te nemen. Circa 100 meter ten noorden van het plangebied bevindt zich een piste, mogelijk voor de lokaal erg populaire paardensport?

Op de orthofoto van 1979-1990 (plan 14 in bijlage) is het plangebied onbebouwd grasland. Op heden kan het terrein opgedeeld worden in twee zones, zoals te zien op de orthofotomozaïek van 2013-2015 (Plan 15). Deze tweedeling is ook zeer duidelijk op het terrein: De rechthoek (ZW-NO) geflankeerd door het smalle baantracé van de Jan Bouckaertstraat bestaat uit niet meer onderhouden grasland/weiland met een zeer grillige terreintopografie (figuren 4a-4b, zie ook Plan 16, *supra*). De (noord)westelijke hoek daarentegen bestaat uit een sterk verwilderde zone met vele bomen en struiken (figuur 5).

Plan 12: het plangebied op de Popp-kaart (1854)(bron: AGIV)

Plan 13: het plangebied op de orthofoto-mozaïek uit 1971 (groene polygoon)(bron: AGIV)

Plan 15: het plangebied weergegeven op de orthofotomozaïek van 2013-2015 (groene polygoon)

Figuur 4a-4b: zicht op het grasland-gedeelte van het plangebied. Door het hoge gras is de duidelijke komvorm enigszins gemaskeerd. (eigen opname dd 2/11/2017)

Figuur 5: zicht op de verwilderde zone in het (noord) westen van het plangebied (eigen opname dd 2/11/2017)

3. Archeologische voorkennis

Plan 7: het projectgebied op de Centrale Archeologische Inventaris (groene polygoon)

In de onmiddellijke nabijheid van het plangebied zijn een aantal archeologische locaties opgenomen in de Centrale Archeologische Inventaris. Wij beperken de olijsting van locaties tot een arbitrair bepaalde straal van ca. 1000 m vanuit het centrum van het plangebied. Achtereenvolgens zijn dit:

- CAI 156703

Dit item betreft een molen, mogelijk een watermolen en/of graanmolen uit de middeleeuwen. Verdere info ontbreekt.

- CAI 36139

Dit CAI-item beschrijft een site met walgracht, gekend vanop cartografische bronnen. Er is niet meer historische of archeologische informatie beschikbaar.

- CAI 76518: St-Blasiuskerk

Het oudste item in de omgeving van het plangebied stamt uit de volle middeleeuwen. Het betreft opgravingen en onderzoeken aan de Sint-Blasiuskerk. Aan de hand van een plattegrond van 1638, bewaard in het Kortrijkse Rijksarchief, was het mogelijk de bouwgeschiedenis van de Sint-Blasiuskerk aan te vullen. De plattegrond van een Romaans bedehuis werd, op de koorsluiting na, volledig ingetekend. De Romaanse kerk werd in een zandige bedding ingeplant; de oostzijde lag hoger dan de westelijke, waar de funderingen

dieper uitgebouwd werden. De kerk zou reeds in 1119 bestaan hebben. De kerktoeren werden gebouwd rond 1500 maar voor het eerst vermeld in 1515. In de 19e eeuw kreeg de kerk haar huidige vorm. Bij opgravingen werd de westgevel blootgelegd. Het betrof een driebeukig basilikale benedenerk van 22,80 m. De funderingsresten van de smalle zijbeuken werden aangesneden: de zijbeuken hadden een breedte van 2,75 m en 6,20 m. De benedenerk telde 5 traveeën. De toren bleef gedeeltelijk in opstand bewaard. De pijlers daarentegen werden in jongere periodes bijgewerkt. De noordelijke kruisbeuk bleef nog bewaard tot 1638 maar daarvan werd niets teruggevonden. De zuidelijke kruisbeuk kon volledig ingetekend worden. Ook enkele aanzetten van de zijmuren van het koor bleven bewaard. De kerk werd nog vóór 1500 dieper uitgebouwd met een driezijdige koorsluiting. De kerk werd opgetrokken met Doornikse kalksteen en in mindere mate werd grijsgroene veldsteen uit Midden West-Vlaanderen gebruikt (Despriet, 1985).

- CAI 151728:

De opgraving ter hoogte van de Grasdreef in Waregem leverde zowel ten noorden als ten zuiden van de Dompelbeek sporen van menselijke graafactiviteiten. Het betrof in hoofdzaak grachten en greppels en een viertal sporen die als kuil of paalspoor kunnen geïdentificeerd worden. In enkele grachten en in één mogelijke kuil werd laat en postmiddeleeuws aardewerk aangetroffen, waaronder grijs gebakken en gedraaid aardewerk, oxiderend gebakken en gedraaid aardewerk en rood en groen geglazuurde scherven. De datering van het aardewerk is vaag. De scherven waren vermoedelijk laat- of postmiddeleeuws.

Samenvattend kan er gesteld worden dat er erg weinig archeologische locaties gekend zijn in de omgeving van het plangebied. De weinige items zijn doorgaans weinig gestoffeerd en dateren ten vroegste uit de volle middeleeuwen, maar zijn doorgaans jonger. Er kan verder opgemerkt worden dat alle gekende archeologische sporen uit de metaaltijden en de Romeinse tijd zich ten zuiden van het huidige Waregem bevinden en niet in de omgeving van het plangebied.

Aansluitend werd contact opgenomen met regiospecialisten voor bijkomend advies/vondsten die mogelijk niet in de CAI opgenomen zijn. De heer Philippe Despriet (stichting Archeologie Zuid-West-Vlaanderen) wist ons te melden dat *in dit gebied niet de minste archeologische vondst bekend is, ook niet door wijlen J. Viérin waarvan we de meeste vindplaatsen in zijn nagelaten archief terug gevonden hebben* (pers. commentaar, 21/10/2017).

Het archeologisch potentieel van het plangebied lijkt dan ook laag.

4. Gaafheid van het terrein: verstoringen

In dit hoofdstuk worden de gekende verstoringen in en rondom het projectgebied beschreven, dewelke een nefaste invloed gehad hebben op de gaafheid en de bewaringstoestand van de verwachte *archeologica*.

Voor de eeuwenlange periode vanaf het gebruik van/aanpassingen aan het landschap door de prehistorische mens tot de beschikbare cartografische bronnen zijn er geen gegevens voorhanden. Er kan echter wel aangenomen worden dat verstoringen – althans in verticale zin – kleinschalig zullen zijn geweest: bodemingrepen in het kader van een 'doorsnee' agrarisch gebruik zullen beperkt gebleven zijn tot een toplaag van 30-40 cm.

Vanaf de 18de eeuw is de menselijke aanwezigheid op het terrein te achterhalen via cartografische bronnen. Op de Kabinetskaart zijn de zuid-en noordwestelijke delen van het terrein gekarteerd als meersen van de Gaverbeek. Het (noord)oosten van het plangebied is akkerland. Op de orthofoto-mozaïeken vanaf de jaren 1970 is het terrein in gebruik als grasland/weiland. Op alle beschikbare documenten is het terrein onbebouwd.

De afwezigheid van bebouwing duidt echter niet per se op de afwezigheid van bodemverstoring. De bodemkaart bijvoorbeeld karteert de zuidelijke helft van het plangebied als opgehoogde gronden. Het terreinprofiel in DHM, zeer nauwkeurig opgemeten via Lidar, wordt gekenmerkt door uitgesproken hoogteverschillen (tussen de +10 en +12 meter TAW) op geringe afstand, wat eveneens een indicatie is voor menselijk ingrijpen in de natuurlijke bodemgesteldheid.

5. Synthese

Aan de hand van de onderzoeksvragen kan een synthese gemaakt worden van de relatie tussen het projectgebied, het archeologische kader en de geplande bodemingreep.

Wat is de landschapshistoriek van het terrein?

Hoe is het terrein gebruikt geweest?

Voor de eeuwenlange periode vanaf het gebruik van/aanpassingen aan het landschap door de prehistorische mens tot de beschikbare cartografische bronnen zijn er geen gegevens voorhanden. Er kan echter wel aangenomen worden dat verstoringen – althans in verticale zin – kleinschalig zullen zijn geweest: bodemingrepen in het kader van een 'doorsnee' agrarisch gebruik zullen beperkt gebleven zijn tot een toplaag van 30-40 cm.

Vanaf de 18de eeuw is de menselijke aanwezigheid op het terrein te achterhalen via cartografische bronnen. Op de Kabinetskaart zijn de zuid-en noordwestelijke delen van het terrein gekarteerd als meersen van de Gaverbeek. Het (noord)oosten van het plangebied is akkerland. Op de orthofoto-mozaïeken vanaf de jaren 1970 is het terrein in gebruik als grasland. Op alle beschikbare documenten is het terrein onbebouwd. Zowel de bodemkaart, het DHM en een bijkomende visuele inspectie van het terrein wijzen op een meer uitgesproken antropogene impact/invloed.

Speelde het terrein een belangrijke rol in de ontwikkeling van Waregem?

Het plangebied speelde geen noemenswaardige rol in de geschiedenis van Waregem. Het terrein is, voor zover historisch aantoonbaar, zeer lang een onbebouwde zone geweest. Zie hiervoor hoofdstuk II.2.2 (supra)

Wat is de impact van de geplande werken op het mogelijk aanwezige archeologisch erfgoed?
Het plangebied wordt verkaveld in 11 loten en ontsloten via een bijkomende wegenis. De exacte ligging en plannen van de woonvolumes binnen de loten is nog niet gekend. Bij een verkaveling dient er echter van een maximale verstoring van het potentieel aanwezig archeologisch bodemarchief uitgegaan worden (cfr. Memorie van toelichting bij Onroerend erfgoeddecreet juli 2013)

->Als in geschreven of cartografische bronnen sprake is van één of meerdere sites wordt er een antwoord gezocht op volgende vragen: Niet van toepassing, geen site(s)

-Wat zijn de karakteristieken van deze site(s)?

-Wat is de bewaringstoestand van deze site(s)?

-Hoe verhoudt deze site zich tot het landschap?

-Wat is de waarde van deze site(s)?

->Als er geen site of sites op deze terreinen gekend zijn dan wordt een antwoord gezocht op volgende vragen:

-Is de bodemopbouw intact , gedeeltelijk of volledig verstoord?

Volgens de bodemkaart zijn er binnen het projectgebied drie types bodems te vinden: opgehoogde gronden (zuiden), natte alluviale bodems (noordwesten) en natte zandbodems met plaggen (noordoosten). Het meest recente hoogtemodel van het terrein lijkt dit echter (deels) tegen te spreken.

-Wat betekent dit voor het archeologisch potentieel van het terrein?

Louter op basis van deze bureaustudie kan niet met zekerheid gesteld worden dat er geen potentieel tot kennisvermeerdering aanwezig is op het plangebied. Het uitvoeren van een landschappelijke bodemonderzoek wordt geadviseerd om een gefundeerde uitspraak te kunnen doen met betrekking tot de actuele bodemgesteldheid op het plangebied.

Deel 2: Landschappelijk bodemonderzoek

I. BESCHRIJVEND GEDEELTE

1. Administratieve gegevens:

Projectcode landschappelijk bodemonderzoek:	2017 K46
Naam aanvrager:	Frederik Roelens
Erkennings nummer:	OE/ERK/Archeoloog/2017/00165
Naam site:	Waregem-Jan Bouckaertstraat; WA17JB

Opdrachtgever: Bvba Feys-Viaene, Waalstraat 229, B-9870 Zulte

Uitvoerder: Frederik Roelens

Auteur: Frederik Roelens

Bounding box: (ZW) 84289,4m- 176069,7m ; (ZO) 84318,49m – 176042,5m; (NO) 84393,23m – 176183,05m; (NW) 84298,99m – 176201,57m

Wetenschappelijke begeleiding: Niet van toepassing

Bewaring en beheer van de geregistreerde data, vondsten en stalen: Onroerend erfgoeddepot De Pakhuizen, Komvest 45, 8000 Brugge

Locatie/vindplaats: West-Vlaanderen, B-8790 Waregem, Jan Bouckaertstraat zn

Naam site: Waregem, Jan Bouckaertstraat; afkorting: WA17JB

Kadaster: Waregem, Afdeling 2, sectie A, percelen 15r3, 42b, 43s en 12f (zie Plan 2)

Periode: oktober-november 2017

Versie: bureauonderzoek - landschappelijk bodemonderzoek

Onderzoeksopdracht: impactanalyse van een geplande verkaveling op het potentieel archeologisch bodemarchief

Archeologische verwachting: zeer lage verwachting

Aanleiding van het onderzoek: verstoring van de bodem door realisatie verkaveling van 11 loten

2. Aanleiding

In het kader van deze archeologienota is er besloten om een landschappelijk booronderzoek uit te voeren. Dergelijk onderzoek is een efficiënte methode om na te gaan in welke mate de effectieve bodemgesteldheid (intact, gedeeltelijk verstoord, integraal verstoord) correspondeert met de verwachtingen uit het bureauonderzoek. De resultaten van deze landschappelijke boringen zijn in deze nota geïncorporeerd en gebruikt als bijkomend argument bij het eindadvies. Het booronderzoek heeft de projectcode 2017 K46.

3. Onderzoeksopdracht

Dit booronderzoek heeft als doel een antwoord te bieden op volgende onderzoeksvragen:

- Wat is de landschapsgeschiedenis van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken op het mogelijk aanwezige archeologisch erfgoed?

Het antwoord op deze vragen is bepalend voor het eventuele vervolgonderzoek op het terrein en heeft invloed op de ligging en diepte van eventuele proefsleuven. Tijdens dit onderzoek gelden geen randvoorwaarden.

4. Werkwijze en strategie

Er zijn in totaal 6 landschappelijke boringen gezet. De inplanting is weergegeven op Plannen 18 en 19. De locatie van de boringen is tweeledig gekozen: enerzijds is er geprobeerd om voldoende ruimtelijke spreiding binnen het plangebied te behalen, met een maximale tussenafstand van 40 meter tussen twee opeenvolgende boringen. Anderzijds was het de bedoeling om de gekende gegevens van de bodemkaart af te toetsen aan de reële bodemgesteldheid. Per gekarteerde bodemeenheid zijn twee boringen gezet: B1 en B2 in ON, B3 en B4 in serie Zdm en B5 en B6 in serie Lep (zie Plan 19).

Deze boringen zijn gezet door een erkend archeoloog met ruime boorervaring in de zandstreek en de kustpolders. De boringen zijn uitgevoerd met een combiboor met een boorkop van 7 cm.

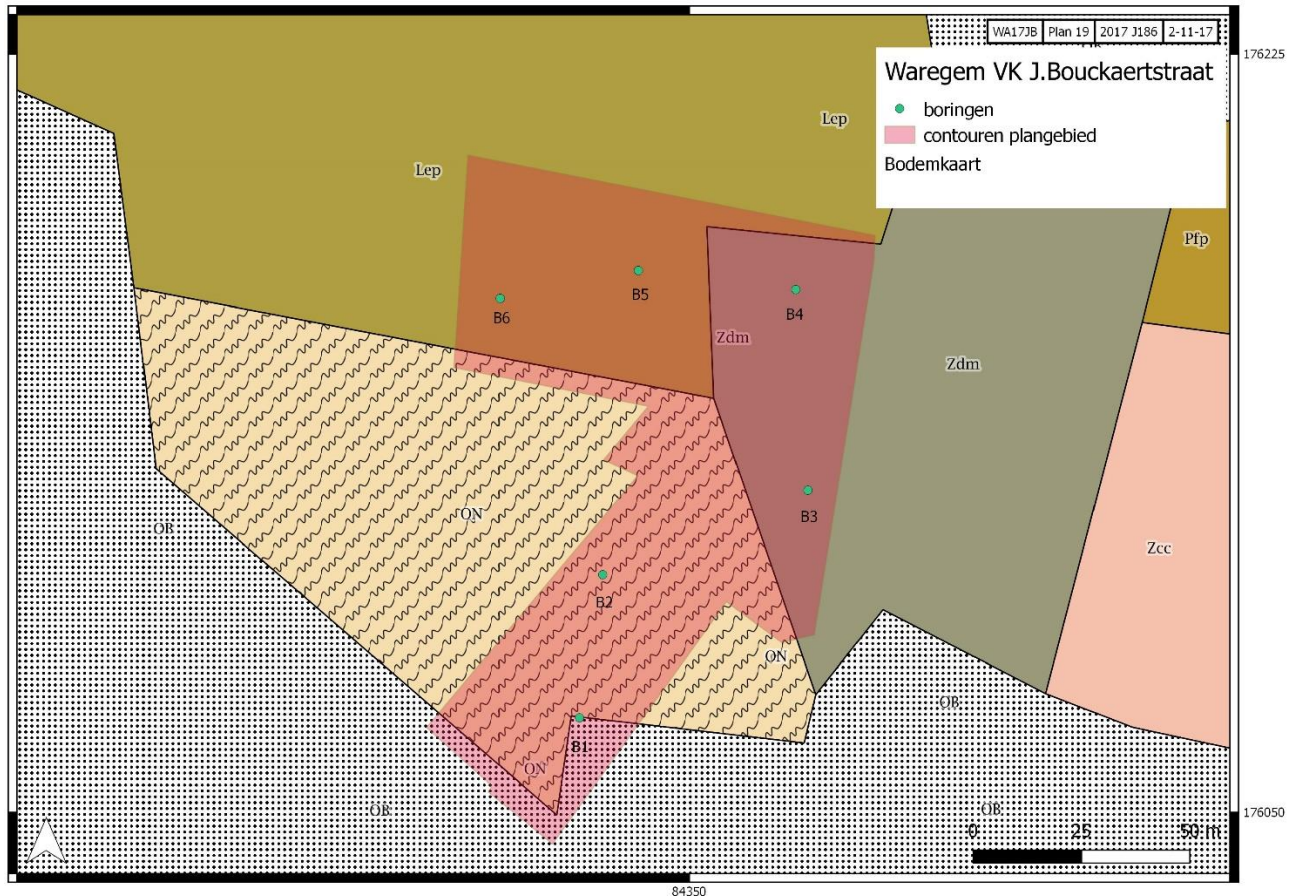
Bij elke boring wordt het sediment op een zwart zeil gelegd, volgens de correcte diepte, met aanduiding van de bodemhorizonten en gefotografeerd. Van elk boorpunt wordt de omgeving gefotografeerd. Alle informatie wordt ter plaatse genoteerd op een standaardboorformulier. Nadien wordt het boorgat opgevuld met het opgeboorde sediment. Tijdens de verwerking worden alle foto's benoemd met een unieke titel. Alle gegevens worden verzameld in een Excel-formulier. Op geen enkel moment is afgeweken van deze strategie. Advies van externe specialisten is niet vereist. Alle boorresultaten zijn opgelijst in tabel 1. De dagrapporten zijn te consulteren in bijlage.

Figuur 6: sfeerbeeld van het veldwerk tijdens de boringen (eigen opname, dd 2/11/2017)

Plan 18: synthesekaart met aanduiding van de landschappelijke boringen tov het GRB (bron: AGIV)

Plan 19: syntheseskaart met aanduiding van de landschappelijke boringen t.o.v. bodemkaart

II. BEOORDELING

1. Beschrijving van de aardkundige opbouw van het plangebied

De boringen kunnen ingedeeld worden in drie types:

Boringen B1 en B2 zijn opgehoogde gronden. De opgeboorde sequentie bestaat uit een vrij gehomogeniseerd, weinig puinrijk, exogeen pakket met een dikte van 80 (B1) à 85 cm (B2). Hieronder bevindt zich een dunne, bruine A-horizont. Onder dit pakket komt geen bodemontwikkeling voor, maar volgt direct de blauwgrijs tot lichtblauw grijs gekleurde, gereduceerde bodem, bestaande uit zandleem.

Onder het ophogingspakket bevindt zich dus oorspronkelijk ook een Lep-bodem ("een sterk gleyige gronden op zandleem met reductiehorizont zonder profielontwikkeling"), zoals in de noordwestelijke hoek van het plangebied op de bodemkaart. Gezien de nabijheid van de Gaverbeek gaat het om de altijd natte meersen die op een bepaald ogenblik opgehoogd zijn. Op de Kabinetskaart wordt deze zone nog als meersen afgebeeld (supra, Plan 9).

Boringen B3 en B4 zijn te interpreteren als matig natte zandbodems. De A-horizont is vrij dik en humeus, tot 54 cm dik in boring 4. Onder de A-horizont is een lichtbruin, zandig pakket waar te nemen dat tot circa 90 cm onder het maaiveld doorloopt.

Hieronder volgt de moederbodem die duidelijke sporen van oxidoreductie vertoont. Het archeologisch niveau fluctueert tussen de 70 cm (B3) en de 90 cm (B4) onder het maaiveld.

ID	Hoogte cm TAW	Horizontnummer	Symbol	diepte bovenkant	diepte onderkant	Ondergrens	Kleur	Inclusies, vlekken	Textuur	Structuur	+	-	Opmerkingen	
B1	1085	1	Aan	0	79	scherp	bruingrijs		Z	geen	Vochtig	84324,7	176072	ophogingspakket natte, gereduceerde bodem
		2	A	79	95	geleidelijk	bruin		Z	geen	Vochtig			
		3	C	95	120 (ev.)		blauwgrijs		ZL	geen	nat			
B2	1055	1	Aan	0	86	scherp	donkerbruin	puin, brokken OM	Z+Z	geen	Vochtig	84329,9	176105	vettige zandleem, gereduceerd, geen profiel- opbouw
		2	Cp	86	120(ev.)	geleidelijk	lichtblgrijs	oxred, to reductiehorizont	ZL	geen	nat			
B3	1081	1	Ap	0	40	scherp	donkerbruin		Z	geen	Vochtig	84377,4	176124	intacte bodem, archeologisch niveau op ca 70 cm -mv
		2	Bh	40	68	scherp	bruin		Z	geen	Vochtig			
		3	C	68	110	geleidelijk	lichtbruin	oxidoreductie oranje	Z	geen	Vochtig			
B4	1040	1	Ap	0	54	geleidelijk	donkerbruin	plantenwortels	Z	geen	Vochtig	84374,7	176171	intacte bodem, archeologisch niveau op ca 90 cm -mv
		2	B	54	90	scherp	lichtbruin		Z	geen	Vochtig			
		3	C	90	120	scherp	lichtgrijs		Z	geen	Vochtig			
B5	1114	1	Aan	0	44	scherp	donkerbruin	baksteenbrokken	Z	geen	Vochtig	84338,1	176175	ophogingspakket boring gestaakt op 44 cm -mv
														heterogeen ophogingspakket
B6	1151	1	Aan	0	120(ev)		dobruin en lich	kalkmortel, Bsfragm	Z+K	geen	Vochtig	84306,3	176169	

Tabel 1: boorfiche

Figuur 7a-b: zicht op het opgeboorde sediment uit boringen B2 en B4

Boringen 5 en 6 bestaan integraal uit aangevoerd materiaal. Boring 5 werd, wegens de aanwezigheid van baksteenfragmenten gestaakt op 44 cm onder het maaiveld, boring 6 kon volledig gezet worden tot op een diepte van 120 cm. Dit bestond uit een heterogeen, puinig pakket, bestaande uit wellicht recent aangevoerd bouw materiaal (helrode baksteenfragmenten, kalkmortel, ...). Tussen de opmaak van de bodemkaart en vandaag moet er een massa bouwpuin/grond opgevoerd zijn, wellicht om de zeer drassige gronden enigszins bruikbaar te maken. (Mogelijk gedumpt tijdens de realisatie van de omliggende verkavelingen?)

2. Gaafheid van het terrein

De landschappelijke boringen hebben toegelaten om de verwachte bodemgesteldheid uit het bureauonderzoek bij te sturen.

De zone die origineel gekarteerd is als opgehoogde gronden, met name de zuidelijke helft van het plangebied, komt inderdaad overeen. Onder deze aanzienlijke ophogingslaag (80 cm+) bevindt zich een altijd natte, alluviale bodem, dewelke geïnterpreteerd kan worden als meersgebieden van de Gaverbeek.

De zone in het noordwesten van het plangebied komt daarentegen duidelijk niet meer overeen met de bodemkaart. Ook daar zijn de meersgronden in het recente verleden opgehoogd met een aanzienlijk pakket puin en exogeen materiaal. Uit boring 6 blijkt dat dit pakket minimaal 120 cm dik is.

De zone in het noordoosten van het plangebied, origineel gekarteerd als natte zandgronden met een plaggenbodem, lijkt min of meer overeen te stemmen. In deze zone werden geen verstoringen en/of ophogingen aangetroffen.

3. Besluit

- Wat is de landschapsgeschiedenis van het terrein?

Het landschappelijk bodemonderzoek heeft toegelaten om vast te stellen dat grote delen van het plangebied opgehoogd zijn. Indien de contouren van de kernseries op de bodemkaart genomen worden als grenslijn, gaat het om liefst 76% van het plangebied (6700/8850 m²). In een eerste fase zijn de gronden in het zuiden van het plangebied opgehoogd (pre-1950). Pas recentelijk werd de noordwestelijke hoek van het plangebied opgevoerd. De verklaring hiervoor is de altijd natte bodemcondities van dergelijke meersgronden, die behalve als weide, weinig (economisch) nut hebben.

- Wat is de impact van de geplande werken op het mogelijk aanwezige archeologisch erfgoed?

Gezien de aanzienlijke diktes van de ophogingspakketten is de impact van de geplande bodemingrepen beperkt tot onbestaande.

DEEL 3: ALGEMEEN BESLUIT:

1. Antwoord op de onderzoeksvragen

Aan de hand van de onderzoeksvragen kan een synthese gemaakt worden van de relatie tussen het projectgebied, het archeologische kader en de geplande bodemingreep.

Wat is de landschapshistoriek van het terrein?

Hoe is het terrein gebruikt geweest?

Voor de eeuwenlange periode vanaf het gebruik van/aanpassingen aan het landschap door de prehistorische mens tot de beschikbare cartografische bronnen zijn er geen gegevens voorhanden. Er kan echter wel aangenomen worden dat verstoringen – althans in verticale zin – kleinschalig zullen zijn geweest: bodemingrepen in het kader van een 'doorsnee' agrarisch gebruik zullen beperkt gebleven zijn tot een toplaag van 30-40 cm.

Vanaf de 18de eeuw is de menselijke aanwezigheid op het terrein te achterhalen via cartografische bronnen. Op de Kabinetskaart zijn de zuid-en noordwestelijke delen van het terrein gekarteerd als meersen van de Gaverbeek. Het (noord)oosten van het plangebied is akkerland. Op de orthofoto-mozaïeken vanaf de jaren 1970 is het terrein in gebruik als grasland/hooiland. Op alle beschikbare documenten is het terrein onbebouwd. Zowel de bodemkaart, het DHM en een bijkomende visuele inspectie van het terrein wijzen op een meer uitgesproken antropogene impact/invloed.

Speelde het terrein een belangrijke rol in de ontwikkeling van Waregem?

Het plangebied speelde geen noemenswaardige rol in de geschiedenis van Waregem. Het terrein is, voor zover historisch aantoonbaar, zeer lang een onbebouwde zone geweest. Zie hiervoor hoofdstuk II.2.2 (supra)

Wat is de impact van de geplande werken op het mogelijk aanwezige archeologisch erfgoed?

Het plangebied wordt verkaveld in 11 loten en ontsloten via een bijkomende wegenis. De exacte ligging en plannen van de woonvolumes binnen de loten is nog niet gekend. Bij een verkaveling dient er echter van een maximale verstoring van het potentieel aanwezig archeologisch bodemarchief uitgegaan worden (cfr. Memorie van toelichting bij Onroerend erfgoeddecreet juli 2013)

->Als in geschreven of cartografische bronnen sprake is van één of meerdere sites wordt er een antwoord gezocht op volgende vragen: Niet van toepassing, geen site(s)

-Wat zijn de karakteristieken van deze site(s)?

-Wat is de bewaringstoestand van deze site(s)?

-Hoe verhoudt deze site zich tot het landschap?

-Wat is de waarde van deze site(s)?

->Als er geen site of sites op deze terreinen gekend zijn dan wordt een antwoord gezocht op volgende vragen:

-Is de bodemopbouw intact, gedeeltelijk of volledig verstoord?

Volgens de bodemkaart zijn er binnen het projectgebied drie types bodems te vinden: opgehoogde gronden (zuiden), natte alluviale bodems (noordwesten) en natte zandbodems met plaggen (noordoosten). Het meest recente hoogtemodel van het terrein lijkt dit echter

(deels) tegen te spreken. Gezien deze onbekende factoren werd beslist om een landschappelijk bodemonderzoek uit te voeren. Dergelijk onderzoek is een efficiënte methode om na te gaan in welke mate de effectieve bodemgesteldheid (intact, gedeeltelijk verstoord, integraal verstoord) correspondeert met de verwachtingen uit het bureauonderzoek.

Uit het landschappelijk bodemonderzoek blijkt dat de bodemkaart niet (meer) correct is voor wat betreft het plangebied. In een eerste fase zijn de gronden in het zuiden van het plangebied opgehoogd (pre-1950). Pas recentelijk werd de noordwestelijke hoek van het plangebied opgevoerd. De verklaring hiervoor is de altijd natte bodemcondities van dergelijke meersgronden, die behalve als weide, weinig (economisch) nut hebben. In totaal is $\frac{3}{4}$ van het plangebied aanzienlijk opgehoogd (minimaal 80 cm, B6 wijst op een pakket van ruim 120 cm). Slechts de zone in het noordoosten, met een oppervlakte van circa 2000m² heeft een originele bodemopbouw.

-Wat betekent dit voor het archeologisch potentieel van het terrein?

In theorie zijn deze bodems nog gaaf bewaard onder deze ophogingspakketten. Dergelijke altijd natte bodems hebben echter een zeer laag archeologisch potentieel. De bouwheer plant het terrein enigszins te nivelleren en op te hogen (zie I.4.3) vooraleer over te gaan tot het bouwen van de loten. De impact van de geplande werkzaamheden op het potentieel aanwezig bodemarchief is gering. Het graven van proefsleuven, de courante prospectiemethode in een rurale context, lijkt in deze situatie weinig zinvol. De zone in het noordoosten die gekenmerkt wordt door een intacte bodemopbouw (natte zandbodem) is vrij beperkt in oppervlakte en ligt geïsoleerd in een voor de rest volgebouwd landschap. Verder archeologisch onderzoek lijkt dan ook niet te verantwoorden.

2. Afweging noodzaak verder onderzoek

2.1 Inschatting potentieel tot kennisvermeerdering

Op basis van voorgaande hoofdstukken kan gesteld worden dat er voor het projectterrein slechts een zeer beperkt potentieel tot kennisvermeerdering aanwezig is:

Grote delen van het terrein zijn momenteel opgehoogd (76% van het plangebied). De geplande bodemingrepen zullen hierdoor weinig tot geen impact hebben op het potentieel aanwezig archeologisch bodemarchief.

De zone in het noordoosten die gekenmerkt wordt door een intacte bodemopbouw (natte zandbodem) is vrij beperkt in oppervlakte (ca. 2000m²) en ligt geïsoleerd in een voor de rest volgebouwd landschap.

Voor het plangebied, dat bodemkundig voor een groot deel uit zeer natte meersgebieden bestaat, geldt een zeer lage archeologische verwachting. Dit geringe potentieel wordt eveneens bevestigd door regiospecialist Philippe Despiet.

De combinatie van deze factoren laat niet toe de financiële kost van een voortschrijdend onderzoekstraject te verantwoorden. Verder onderzoek met ingreep in de bodem, zou in het beste geval een (contextloze) gefragmenteerde indicatie opleveren voor menselijke aanwezigheid in het verleden en zal nooit in verhouding staan tot de gemaakte kosten. Verder onderzoek is dan ook niet zinvol.

De bouwheer wordt wel gewezen op de wettelijke meldingsplicht, indien er bij de graafwerken alsnog toevalsvondsten aan het licht zouden komen.

2.2 Kader exploitatie potentieel tot kennisvermeerdering

Niet van toepassing

3. Samenvatting

3.1 Samenvatting voor een gespecialiseerd publiek

In opdracht van Feys-Viane bvba is een archeologienota onder vorm van een bureauonderzoek opgemaakt. De bouwheer plant om een verkaveling te realiseren aan de Jan Bouckaertstraat te Waregem. Bij de realisatie van project zijn meerdere bodemingrepen gepland.

In deze studie zijn alle beschikbare landschappelijke, historische en archeologische bronnen geraadpleegd om een impactanalyse van de geplande bodemingrepen op het potentieel aanwezige archeologische erfgoed te kunnen maken.

In de omgeving van het plangebied zijn er erg weinig archeologische locaties gekend. De weinige items zijn doorgaans weinig gestoffeerd en dateren ten vroegste uit de volle middeleeuwen, maar zijn doorgaans jonger. Er kan verder opgemerkt worden dat alle gekende archeologische sporen uit de metaaltijden en de Romeinse tijd zich ten zuiden van het huidige Waregem bevinden en niet in de omgeving van het plangebied. Het archeologisch potentieel van het plangebied wordt als laag ingeschat. Dit geringe potentieel wordt eveneens bevestigd door regiospecialist Philippe Despriet.

Vanaf de 18de eeuw is de menselijke aanwezigheid op het terrein te achterhalen via cartografische bronnen. Op de Kabinetskaart zijn de zuid-en noordwestelijke delen van het terrein gekarteerd als meersen van de Gaverbeek. Het (noord)oosten van het plangebied is akkerland. Op de orthofoto-mozaïeken vanaf de jaren 1970 is het terrein in gebruik als grasland/weiland. Op alle beschikbare documenten is het terrein onbebouwd.

Volgens de bodemkaart zijn er binnen het projectgebied drie types bodems te vinden: opgehoogde gronden (zuiden), natte alluviale bodems (noordwesten) en natte zandbodems met plaggen (noordoosten). Het meest recente hoogtemodel van het terrein lijkt dit echter (deels) tegen te spreken. Gezien deze onbekende factoren werd beslist om een landschappelijk bodemonderzoek uit te voeren. Dergelijk onderzoek is een efficiënte methode om na te gaan in welke mate de effectieve bodemgesteldheid (intact, gedeeltelijk verstoord, integraal verstoord) correspondeert met de verwachtingen uit het bureauonderzoek.

Uit het landschappelijk bodemonderzoek blijkt dat de bodemkaart niet (meer) correct is voor wat betreft het plangebied. In een eerste fase zijn de gronden in het zuiden van het plangebied opgehoogd (pre-1950). Pas recentelijk werd de noordwestelijke hoek van het plangebied opgevoerd. De verklaring hiervoor is de altijd natte bodemcondities van dergelijke meersgronden, die behalve als weide, weinig (economisch) nut hebben. In totaal is $\frac{3}{4}$ van het plangebied aanzienlijk opgehoogd (minimaal 80 cm, B6 wijst op een pakket van ruim 120 cm). Slechts de zone in het noordoosten, met een oppervlakte van circa 2000m²

heeft een originele bodemopbouw. Deze zone is echter vrij beperkt in oppervlakte en ligt geïsoleerd in een voor de rest volgebouwd landschap. Verder archeologisch onderzoek lijkt dan ook niet te verantwoorden.

3.2 Samenvatting voor een niet-gespecialiseerd publiek

In opdracht van Feys-Viane bvba is een archeologienota opgemaakt voorafgaand de realisatie van een verkaveling. Op basis van een bureaustudie en een landschappelijk booronderzoek blijkt dat de geplande werken weinig tot geen impact hebben op de mogelijk aanwezige archeologische resten. Er zijn geen verdere maatregelen nodig.

4. Bibliografie

s.n., (2016a): Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch onderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren. Uitgegeven door de Vlaamse Overheid.

s.n. (2016b): Voorbeeld Archeologienota : Aanleg van een parking in de Henri Moensstraat, gelegen achter de kerk te Herdersem (Aalst). Uitgegeven door het Agentschap Onroerend Erfgoed

Despriet P. (ed.) 1984: Bodemschatten uit Zuid-West-Vlaanderen Resultaten van 25 jaar oudheidkundige opgravingen, Archeologische en Historische Monografieën van Zuid-West-Vlaanderen 10, Kortrijk.

Laga, P.; Louwye, S. & Geets, S. (red.); 2001: Paleogene and Neogene lithostratigraphic units (Belgium), Geologica Belgica 4(1-2), p. 135-152

5. Bijlagen

Nr Plan	Type	Onderwerp	Schaal	Aanmaakdatum	Aanmaakwijze	Bron
1	topografische kaart	situering projectgebied op de topografische kaart	zie schaal	16/10/2017	Qgis/Cartoweb	CartoWeb
2	situering/kadaster	situering projectgebied op het GRB	zie schaal	16/10/2017	Qgis/geopunt	AGIV
3	gewestplan	situering projectgebied op het gewestplan	zie schaal	16/10/2017	Qgis/geopunt	AGIV
4	tertiar geologische kaart	situering projectgebied op tertiär geologische kaart	zie schaal	16/10/2017	Qgis/bodemverkenner	DOV
5	quartair geologische kaart	situering projectgebied op quartair geologische kaart	zie schaal	16/10/2017	Qgis/bodemverkenner	0
6	bodemkaart	situering projectgebied op bodemkaart	zie schaal	16/10/2017	Qgis/bodemverkenner	DOV
7	CAI	situering projectgebied op de CAI	zie schaal	16/10/2017	Qgis/CAI	CAI
8	historische kaart	situering projectgebied op Fricx-kaart	zie schaal	16/10/2017	Qgis/geopunt	AGIV
9	historische kaart	situering projectgebied op Kabinetskaart	zie schaal	16/10/2017	Qgis/geopunt	AGIV
10	historische kaart	situering projectgebied op Atlas der Buurtwegen	zie schaal	16/10/2017	Qgis/geopunt	AGIV
11	historische kaart	situering projectgebied op kaart Vandermaelen	zie schaal	16/10/2017	Qgis/geopunt	AGIV
12	historische kaart	situering projectgebied op Popp-kaart	zie schaal	16/10/2017	Qgis/geopunt	AGIV
13	orthofoto	situering projectgebied op orthofoto uit 1971	zie schaal	16/10/2017	Qgis/geopunt	AGIV
14	orthofoto	situering projectgebied op orthofoto uit 1979-1990	zie schaal	16/10/2017	Qgis/geopunt	AGIV
15	orthofoto	situering projectgebied op orthofoto uit 2013-2015	zie schaal	16/10/2017	Qgis/geopunt	AGIV
16	bodemerrosiekaart	situering projectgebied op potentiële bodemerrosiekaart per perceel (2012)	zie schaal	16/10/2017	Qgis/bodemverkenner	DOV
17a-b	hoogtekaart	situering projectgebied op DHM Vlaanderen II, DTM 1m	zie schaal	6/11/2017	Qgis/bodemverkenner	AGIV
18	synthesekaart	synthesekaart met aanduiding van de boringen tov het GRB	zie schaal	2/11/2017	Qgis/geopunt	eigen opn
19	synthesekaart	synthesekaart met aanduiding van de boringen tov de bodemkaart	zie schaal	2/11/2017	Qgis/bodemverkenner	eigen opn

Plannenlijst

Waregem, Verkaveling Jan Bouckaertstraat (2017 J186)

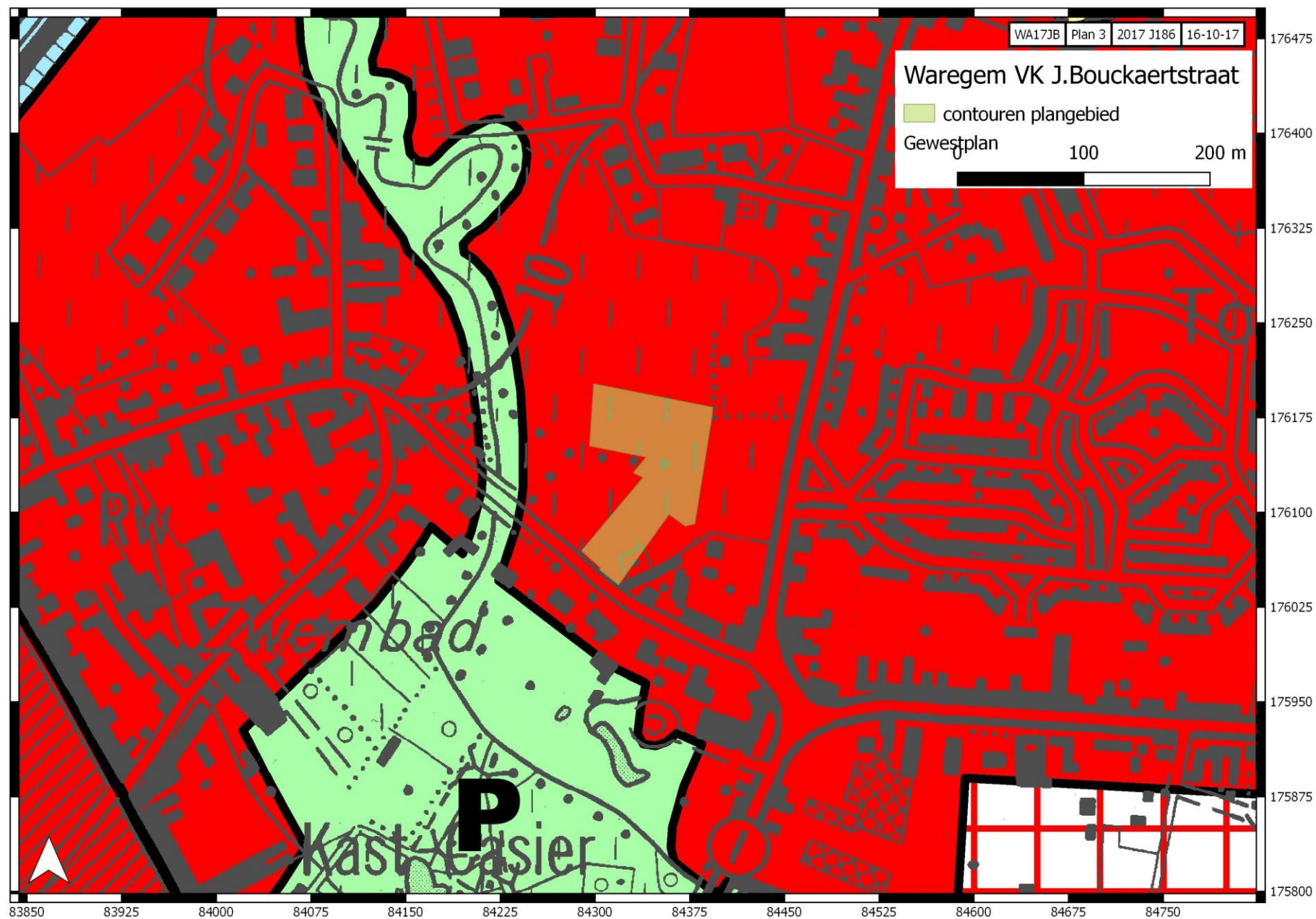
Nr Figuur	Type	Onderwerp	datering	bron
1	situeringsskaart	situering van het projectgebied tov Vlaanderen	nvt	AGIV/GRB
2	plan bouwheer	bestaande toestand plangebied	2017	landmeter Pol Hautekiet bvba
3	plan bouwheer	ontworpen toestand plangebied	2017	landmeter Pol Hautekiet bvba
4	foto	zicht op het grasland-gedeelte van het plangebied	2017	eigen opname dd 2/11/2017
5	foto	zicht op het verwilderde gedeelte (noordwesten)	2017	eigen opname dd 2/11/2017
6	foto	sfeerbeeld boringen	2017	eigen opname dd 2/11/2017
7a-b	foto	zicht op het opgeboorde sediment uit boringen B2 en B4	2017	eigen opname dd 2/11/2017

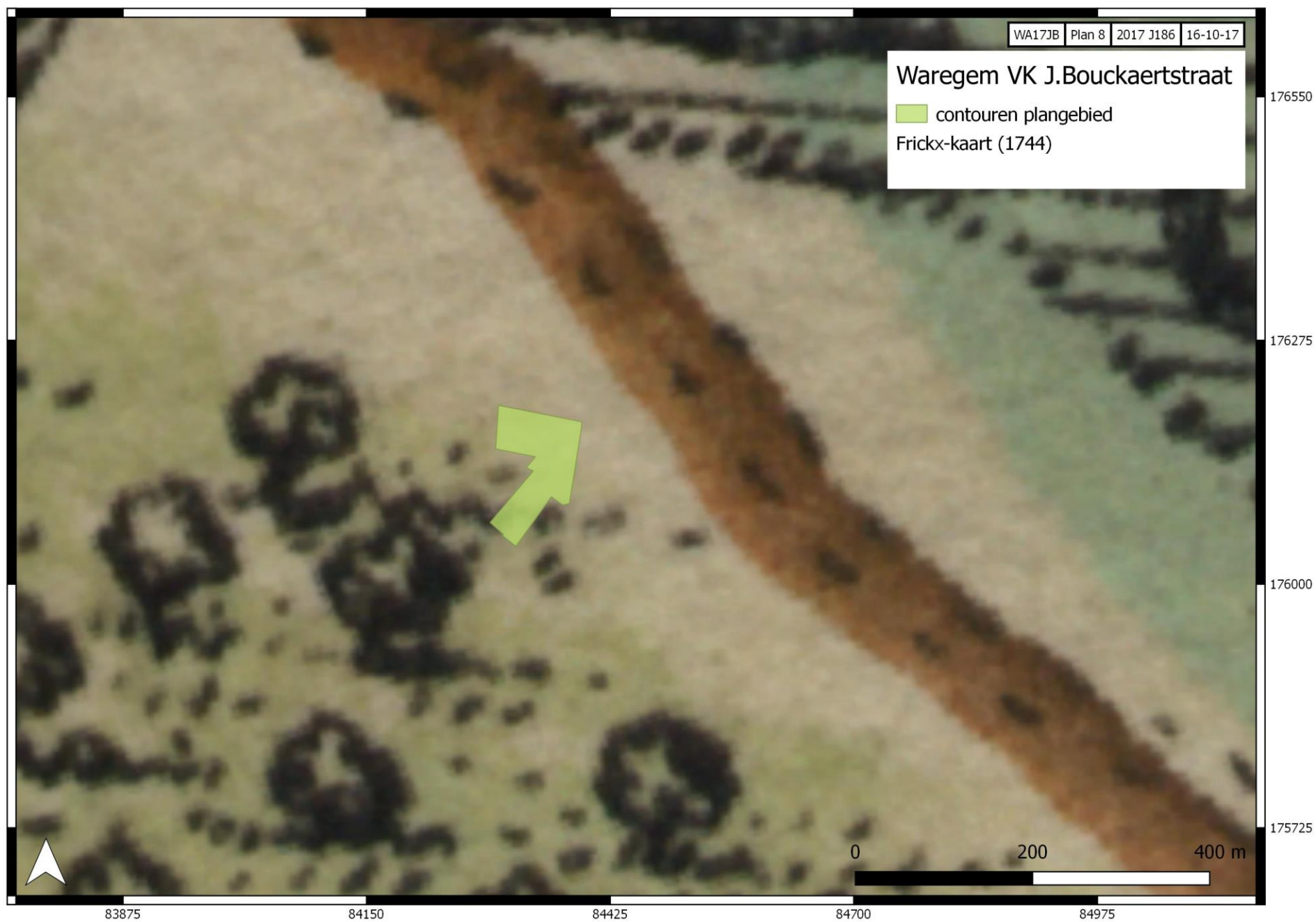
Figurenlijst

projectcode:		WA17JB					
AOE-code:		2017 K46					
Type booronderzoek:		Landschapskartering					
Type boor:		Edelman, 7cm diameter					
Boor techniek:		Manueel					
Boorgrid:		zie werkwijze					
Dag		Weer	Activiteiten	Actoren			
2/11/2017		zonnig	boringen 1 tem 6	Frederik Roelens (erkend archeoloog)			

Dagrapporten

Waregem, Verkaveling Jan Bouckaertstraat (2017 J186)

Plan 8: het projectgebied weergegeven op de Frickx-kaart (groene polygoon)

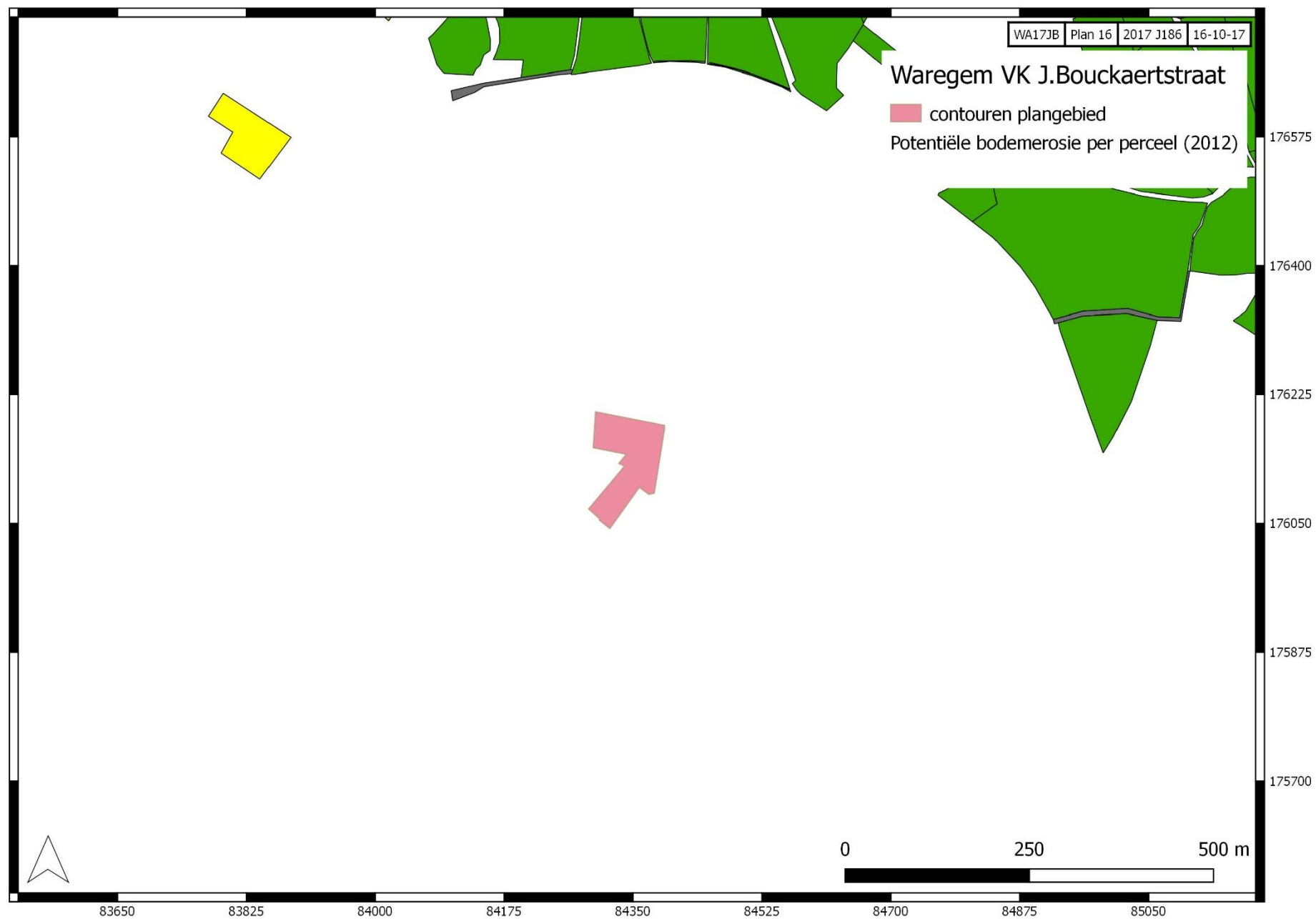

Plan 11: Het projectgebied weergegeven op de Vandermaelen-kaart (groene polygoon)

Plan 15: Het projectgebied weergegeven op de orthofoto, situatie 1979-1990 (groene polygoon)

Waregem, Verkaveling Jan Bouckaertstraat (2017 J186)

Plan 16: Het projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel, 2012 (rode polygoon)